

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Forespørgsel nr. F 26:

Forespørgsel til statsministeren:

»Har statsministeren planer om at ændre Justitsministeriets ressortområde?«

Af Margrete Auken (SF), Anne Baastrup (SF), Aage Frandsen (SF) og Steen Gade (SF).

(Forespørgslen anmeldt 29/11 95. Fremme af forespørgslen vedtaget 5/12 95).

Begrundelse

Margrete Auken (SF):

I længst forsvundne dage var tilliden til Justitsministeriet stor. Om den altid var berettiget, er en anden sag. I så fald havde ministeriet vel været robust og kompetent nok til at undgå den deroute i anseelse, det har været ude for.

Denne debat er imidlertid ikke rejst for at hovre over, at det er gået de store ilde, ej heller for at ramme enkeltpersoner, men fordi det er en alvorlig sag, ikke blot for regeringen, men for os alle, at et så vigtigt ministerium ikke respekteres.

Da den nye regering kom til for 3 år siden, forsikrede den, at nu skulle moralen i højsædet. Man må ikke glemme, at det netop var tamil-sagen, der bragte den forrige regering til fald.

SF er ikke blandt dem, der griner ad statsministeren over en så pompøs udtalelse, for vi var og er enige. Desto pinligere er det så også for os

at opdage, at der intet er sket. Jo, udlændingeområdet er flyttet og også færdselssikkerheden, og det er da godt, men ikke godt nok. Domstolene er der endnu intet sket med, og det ser altså klamt ud, at relationerne er så tætte. Samtlige højesteretsdommere på nær tre samt hovedparten af dommerne i vores landsretter kommer fra Justitsministeriet.

Hvis nogen skulle begrunde det med, at man herved får særlig dygtige jurister, ja, så har vi altså Rigsrettens dom for, at Erik Ninn-Hansen var en bedre jurist end sine topebedsmænd. Han blev dømt for noget, som tjenestemandundersøgelsen siden frikendte embedsmændene for. I den står, at departementschefen og afdelingschefen ikke kan gøres ansvarlige for det ulovlige, da det ikke er godtgjort, at de havde fattet, at det var ulovligt. Om tjenestemandsrätten derved søger at skåne nogle for straf eller tværtimod hænger dem ud til spot og spe for inkompetence, skal jeg ikke afgøre.

Politiets organisationer har en ubegribelig, men meget synlig indflydelse. Bare tag deres indædte modstand mod at få rokket lidt ved deres selvdømme i politiklagerne. Den var meget virkningsfuld, når man ser det magre resultat, der kom ud af det.

Nørrebroundersøgelsen iværksat af ministeriet og foretaget af Rigsadvokaten afslørede ikke, hvad der skete den 18. og 19. maj 1993, men åbnede for mistanke om, at man igen hyttede sine egne.

Kulturen i Justitsministeriet har næppe noget med personer at gøre. Selv når der skiftes her og der, bliver alt hurtigt til »business as usual«. Regeringens og ministeriets top har fået mange muligheder for og tilskyndelser til at genoprette tilliden og respekten, men ikke brugt dem.

I SF har vi længe været kede af den store magtkoncentration i det ministerium. Meget tyder nemlig på, at det er selve opbygningen, der er noget galt med. Derfor spørger vi statsministeren, om han har nogle planer om at gøre noget ved denne opbygning. Vi ved godt, at det er statsministeren alene, der har magt og ret til at bygge om i sine ministerier, men han gør det jo ikke, selv om han i sin tid lovede, at der skulle ske noget. Tror han, det bare går over af sig selv?

Man kan jo ikke miste sin uskyld mere end én gang, sagde udenrigsminister Niels Helveg Petersen senere ved en høring om systemet. Han har måske også troet, at der nu ville ske noget. Problemet berører os alle, ikke kun stats-

ministeren. Hele Folketinget er nødt til at interessere sig for at få opbygget et system, vi alle har tillid til og er glade for at gøre brug af.

Derfor er vi spændt på at høre, om statsministeren har planer om at bruge sin magt, sin ret og sit store ansvar til at få sit Justitsministerium til at virke.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen): Dagens forespørgsel vedrører Justitsministeriets ressort og hermed en central del af vores retssystem. Det er godt, at vi i dag får lejlighed til at diskutere denne problemstilling, som bør være et centralt tema for ethvert demokratisk samfund.

Spørgsmålet om magtadskillelse, habilitetskrav og andre principielle retssikkerhedshensyn bør løbende diskuteres både i gamle, velfungerende demokratier som de nordiske og i de nye demokratiske samfund f.eks. i Østeuropa. Debatten har fået en ny dimension i forbindelse med dannelsen af disse nye demokratier. Derfor er det også vigtigt, at debatten om vort hjemlige retssystem og dets institutioner bevarer de rette proportioner.

Jeg håber, at diskussionen i dag vil give et godt afsæt for vore kommende overvejelser, som jo ikke mindst for domstolenes vedkommende må ses i lyset af de overvejelser og anbefalinger, som Domstolsudvalget forventes at præsentere inden for de nærmeste måneder.

Formålet med diskussionen her i salen kan således ikke være, at vi skal nå en endelig konklusion eller løsning, men derimod at vi skal have en fordomsfri debat. I den forbindelse skal jeg for god ordens skyld minde om, at spørgsmålet om forretningsernes fordeling efter grundlovens § 14 er et regeringsanliggende, der bestemmes ved kongelig resolution efter statsministerens indstilling.

Når vi så diskuterer justitsvæsenets organisering, må jeg indledningsvis understrege, at regeringen allerede har gennemført en række initiativer.

For det første gjorde vi i forbindelse med regeringsdannelsen i 1993 det, at udlændingområdet og trafikområdet blev flyttet fra Justitsministeriet til henholdsvis Indenrigsministeriet og Trafikministeriet. Desuden er der med virkning fra den 1. januar i år gennemført yderligere to meget vigtige ændringer.

Den første var, at der blev indført en ny ordning for behandlingen af klager over politiet; politiet deltager ikke længere selv i behandlingen af disse sager. Samtidig er der oprettet særlige politiklagenævne, som er sammensat af én advokat og to lægfolk. For det andet er der etableret et uafhængigt nævn, der tager stilling til ansøgninger om procesbevillinger, f.eks. tredjeinstansbevillinger. Disse sager blev tidligere behandlet i Justitsministeriet.

Jeg synes derfor, det er vigtigt at slå fast, at der allerede nu er gennemført en række principielle nydannelser i forhold til vores retssystem og dets indretning.

Desuden skal jeg også nævne, at regeringen straks efter sin tiltrædelse nedsatte Domstolsudvalget, der skal vurdere en række centrale spørgsmål vedrørende retsvæsenets forhold; som nævnt afventer vi nu udvalgets betænkning.

Justitsministeriets ansvarsområde udgør i dag det samlede justitsvæsen, herunder domstole, politi og anklagemyndighed samt kriminalforsorgen. Grundtrækkene i denne ordning, som vi har fælles med lande som Sverige, Norge, Island og Holland, har været gældende siden ministerialsystemet blev indført i 1848. Ordningen har på mange måder haft sine fordele, og den har fungeret godt. Men historisk tradition og sammenligninger med nært beslægtede lande kan naturligvis ikke alene være afgørende for de spørgsmål, der er til debat her i dag.

Alle systemer har med mellemrum godt af et kritisk eftersyn, og debatten i medierne viser jo også, at vores organisering af systemet ikke længere fra alle sider opleves som helt rigtigt. Navnlig har det været gjort gældende, at det ikke harmonerer med magtadskillelslæren, at domstolene som den tredje statsmagt administreres af det samme ministerium, som er ansvarlig for de myndigheder, der i særlig grad er udtryk for den udøvende magt, dvs. politi og anklagemyndighed.

Jeg skal komme tilbage til spørgsmålet vedrørende domstolenes forhold, men forinden vil jeg nu gerne slå fast, at der efter regeringens opfattelse ikke er grundlag for at foretage ændringer i den grundlæggende struktur på Justitsministeriets ressortområde, når det gælder politiets og anklagemyndighedens placering.

Jeg tror, der vil være almindelig enighed om, at det ikke i Danmark kan komme på tale at oprette et særligt politiministerium. Der vil heller ikke være vundet noget ved at placere politi-

et og anklagemyndigheden i et andet ministerium. Derimod er det vigtigt, at politi og anklagemyndighed er placeret under det ministerium – her i landet Justitsministeriet – der har ansvaret for den proces- og strafferetlige lovgivning. Justitsministeriet har i øvrigt til opgave at varetage legalitetskrav og retssikkerhedsmæssige hensyn, og herunder hører en række civile og privatretlige områder. Det er regeringens holdning, at vi i denne henseende er både godt og bedst tjent med den nuværende ordning.

Og så til bemærkninger omkring domstolene. Som nævnt nedsatte regeringen i marts 1993 et bredt sammensat udvalg, nemlig Domstolsudvalget. Udvalgets opgave er at gennemgå og vurdere en række centrale spørgsmål vedrørende retsvæsenets forhold.

Udvalgets hovedopgave angår spørgsmålet om rekrutteringen og udnævnelsen af dommere. Udvalget er her bedt om at se på behovet for en større bredde i dommerrekrutteringen og en større gennemsigtighed i udnævnelsesproceduren. Derudover er udvalget bedt om at se på dommeres lønmæssige forhold og deres adgang til at have bibeskæftigelse, og endelig skal udvalget overveje domstolenes bevillingsmæssige og administrative forhold, herunder om der er behov for at sikre domstolene en samlet og direkte indflydelse på anvendelsen af bevillingerne til retsvæsenet. Udvalget kan i den forbindelse overveje den ressortmæssige placering af domstolsadministrationen.

Som jeg forstår det, kan vi forvente, at udvalgets betænkning vil foreligge om få måneder, og vi vil her få et gennearbejdet grundlag for at tage stilling til den fremtidige ordning af domstolenes forhold. På den baggrund vil det efter regeringens opfattelse ikke være rigtigt på nuværende tidspunkt at lægge sig fast med hensyn til bestemte løsninger.

Jeg vil dog gerne i dag have lov til at fremføre et par mere overordnede og principielle synspunkter.

Når vi taler om domstolenes forhold, er det vigtigt at understrege, at det ikke er et spørgsmål om dommeres uafhængighed i forbindelse med deres dømmende funktioner; det er ikke det, der er til overvejelse. I den henseende kan der naturligvis ikke rejses nogen tvivl om domstolenes uafhængighed. Det er som bekendt grundlovssikret, at regeringen ikke kan blande sig i eller ændre domstolenes afgørelser, ligesom regeringen ikke kan afskedige dommere. Det er fundamentalt. Det er uden for diskussion.

Jeg tror derimod, at tidspunktet er rigtigt til at overveje, om der kan findes en måde, hvorpå man tydeligere kan markere og understrege domstolenes særlige stilling, når det drejer sig om deres administrative og bevillingsmæssige forhold. En understregning af domstolenes selvstændighed kan man forestille sig på flere måder. Igen vil jeg ikke foregribe begivenhedernes gang, men henvise til, at vi bør afvente Domstolsudvalget betænkning.

Jeg vil imidlertid allerede nu gerne tilkendegive, at jeg ikke finder, at det vil være nogen god løsning at placere domstolene direkte under Folketinget, hvis nogen skulle foreslå det. Ved en sådan ordning vil der heller ikke være noget vundet set i forhold til magtadskillelseslæren. Domstolene adskiller sig i øvrigt væsentligt fra de andre institutioner under Folketinget: Folketingets Ombudsmand og Rigsrevisionen, hvis hovedopgave jo er kontrol af forvaltningen på Folketingets vegne. Desuden kan det forekomme uheldigt, såfremt domstolenes mere administrative opgaver inklusive tinglysning m.v. henlægges under lovgivningsmagten.

Også når det drejer sig om udnævnelse af dommere, vil der formentlig kunne findes tydeligere måder at markere og understrege domstolenes særlige stilling på. Heller ikke i denne sammenhæng synes jeg vi skal foregribe begivenhedernes gang og udvalgets arbejde.

Jeg vil dog nævne, at jeg af Domstolsudvalgets formand er blevet gjort bekendt med, at forskellige løsningsmuligheder, både hvad angår dommerudnævnelser og domstolenes administrative forhold, vil blive grundigt belyst og vurderet i Domstolsudvalgets kommende betænkning.

Lad mig sammenfatte: Når der er nedsat et bredt sammensat udvalg til at gennemgå og vurdere centrale problemstillinger for vores retsvæsen, må det være rimeligt, at udvalget får tid og arbejdsro til at gøre sit arbejde færdigt. Det er derfor min og regeringens klare holdning, at vi skal afvente Domstolsudvalgets betænkning, så vi sikrer os et solidt grundlag for den efterfølgende politiske stillingtagen.

Som jeg har været inde på, har regeringen gennemført en række ændringer på Justitsministeriets område. Der er sket en flytning af udlændingeområdet og trafikområdet, der er indført en ny ordning for behandling af klager over politiet, og der er etableret et uafhængigt procesbevillingsnævn. Desuden har jeg i dag tilkendegivet, at regeringen ikke finder grundlag

for at ændre på Justitsministeriets ressortområde, når det drejer sig om politiet og anklagemyndigheden. Som man ser, er der i dag en række initiativer, der er blevet omsat i praksis med klare tilkendegivelser, for så vidt angår politi og anklagemyndighed.

Af disse samlede årsager og med denne samlede baggrund og også i lyset af at ville afvente Domstolsudvalgets endelige betænkning finder regeringen heller ikke, at der er behov for en justitskommission.

Derimod forventer jeg og den samlede regering, når vi har modtaget Domstolsudvalgets betænkning, i den kommende folketingssamling at kunne fremsætte lovforslag om en nyordning vedrørende domstolenes forhold, som markerer og understreger deres særlige stilling.

Forhandling

Margrete Auken (SF):

Jeg vil godt takke statsministeren. Hvis det nu var et sted, som var et godt samtalested, så kan jeg høre af det, statsministeren siger om mange af de udspil, der er, at hvis der var videre lydhørhed, så kunne vi godt komme videre. Og det tror jeg også at statsministeren vil kunne give mig ret i, når han nu har hørt, hvad jeg vil svare.

Jeg vil kvittere for – det glemte jeg at sige – at SF's forslag om procesbevillingsnævn omsider er kommet igennem. Det vil vi så også gerne takke for ved denne her lejlighed. Og så har jeg haft min kommentar til politiklagenævnene, som jeg selv stemte for, men som jeg synes var en forkølet løsning i forhold til en virkelig selvstændiggørelse. Men det er så, hvad det er.

Det var jo et chok, mange af os fik over Justitsministeriets reaktion på Ombudsmandens kritik af den forhenværende rigsadvokat og nuværende højesteretsdommer. Det var det, der fik os op af sofaen. Nu måtte der altså ske noget. Det anede os, at den var gal med den redegørelse. Man kunne nærmest ikke se en hånd for sig, når man forsøgte at trænge ind i den, klagerne strømmede ind, og vi stillede spørgsmål, som vi fik stadig mere mærkværdige svar på; det var, som om systemet lukkede sig om sig selv.

Så kom Ombudsmanden med en omhyggelig og læselig kritik. Den var hård, men ligefrem alarmerende blev den først, da det viste sig, at systemet ikke var til sinds at reagere relevant ved enten at give begribelige og overbevisende svar på det, der blev sagt, eller ved hurtigt

muligt at få sagen bragt i orden. I stedet strømmede røg og skidt ud fra Slotsholmen i hvert fald i første omgang.

Jeg vil ikke skyde på Højesteret, skønt det endnu ikke er fremgået, at man dér betragter det som belastende, at en af rettens dommere er blevet kritiseret så skarpt. Men det vil næppe være fair, for man fornemmer, at over Højesteret svæver, skønt det burde være utænkeligt, Justitsministeriet. Og revses den, der revses bør!

Til gengæld har revselsen grebet om sig. Selv Berlingske Tidende beskriver miseren, så det er til at forstå, og avisen citerer til overmål præsidenten for Sø- og Handelsretten, Frank Poulsen, der med gribende klarhed siger – og jeg citerer nu med formandens tilladelse fra Berlingske Tidende fra i går:

»Jeg synes, det er nyttigt på mange måder, at der er den koncentration, at man arbejdede sammen med kolleger, som senere kom ud som dommere, anklagere og statsadvokater, og som man kendte på godt og ondt og havde større og mindre tillid til. Det har jeg betragtet som en fordel og ikke en ulempe.«

Se, så kan man da forstå, hvorfor vi andre måske synes, at koncentrationen skal brydes.

Som nævnt i begrundelsen tror jeg imidlertid ikke, at det er gjort med klø og klager. Der må simpelt hen ske noget rigtigt. I de sidste mange måneder har da også flere jurister været ude med konstruktive forslag til, hvordan systemet kunne bringes på ret køl. Nogle har endda vist, hvordan Justitsministeriet ligefrem kunne blive centrum for retsbevidsthed i regeringen.

Klarest er det formuleret af Per Walsøe, en af de tre højesteretsdommere, der ikke kommer fra Justitsministeriet, og som tydeligvis har bevaret evnen til fritænkning. Det er der givet flere i Højesteret, der har, men de siger det altså ikke helt så højt. Jeg vedgår gerne, at det især er hans tanker om at omdanne Justitsministeriet til et tværgående og generelt ministerium for god jura, der har inspireret mig. Vi må have et sted, hvor der kan tænkes kompetent og magtufhængigt over, hvordan vores system kan leve op til de ypperste krav om retfærd.

Først må domstolene gøres uafhængige af den udøvende magt ikke blot formelt, men også reelt, og det, vi skal diskutere nu, er selvfølgelig, om det også faktisk bliver reelt i de forskellige modeller, der er fremme.

Jeg vil lige minde om, at domstolenes selvstændiggørelse har været på dagsordenen flere gange, og at det faktisk var meningen ifølge

statsministerens planer, at udvalget skulle have været færdigt i september 1994. Vi skal bare lige huske, når vi snakker om arbejdsro i denne her sammenhæng, at det indimellem kunne have været gravro, de har siddet nede i. Men det er godt, at vi har fået dem lidt op igen, og jeg vil gerne vente med at gøre det her færdigt, til vi har deres udspil.

Og så selvfølgelig tak for det, men hvorfor ikke gøre arbejdet til bunds? Skal Justitsministeriet for alvor komme sig, må de tunge magtstationer fjernes. Vi skal have flyttet politiet væk, ligeledes kriminalforsorgen, Civilretsdirektoratet, Retslægerådet, psykiatrien, Registertilsynet, ja, alle de områder, hvor det lader sig gøre at finde relevante fagministerier til at tage sig af områderne.

Tilbage bør blive et velfungerende lovkontor og meget gerne et, der for alvor interesserer sig for borgernes rettigheder i forhold til systemet, så de store drenge konsekvent kommer efter de myndigheder, der lægger røgslør ud i stedet for at arbejde for gennemsigtighed. Klarhed er noget af det fineste. Og et sådant lovkontor ville sagtens, ja, bedre kunne fungere, hvis også Folketinget fik et lovråd. Sådant et var der flertal for før regeringsskiftet, hvis nogen skulle have glemte det.

Også anklagemyndigheden – i meget selvstændig form naturligvis – giver det mening at beholde i Justitsministeriet. Det var jo, hvad jeg kunne høre i statsministerens oplæg. Anklagemyndigheden er nemlig i sit væsen vigtig for retsbeskyttelsen. Men det bliver selvfølgelig noget af et pillearbejde at få den relevant udskilt fra politiet, og det må vi så nok have folk til at hitte ud af.

Så hører hele menneskerettighedsområdet hjemme her, selv om der stadig væk bør være nogle i Udenrigsministeriet, der interesserer sig for det. Etisk Råd, der i dag sorterer under sundhedsministeren, drejer sig jo ikke om sundhed, men om menneskerettigheder, og bør også til Justitsministeriet. Og det ville ligefrem være synd at flytte dyrebskyttelsen væk, især hvis ministeriet bliver et retsbeskyttelsesministerium.

Men også de fremadrettede opgaver trænger sig på. International regelfastsættelse, der er bindende for os, kan blive en næsten undergravende udfordring for Folketinget, hvis ikke man finder former, hvorunder et betryggende samspil kan ske. Det har flere i Folketinget talt om, men det er ikke så nemt. Igen: Tænk, hvis vi

havde et ministerium, der var dygtigt nok til den slags og fri af alle skæve interesser fra andre magtorganer.

Hvordan dette skal gøres, og hvor de store forvaltningsopgaver i givet fald skal flyttes hen, må der ordentlig tid til at opklare.

Politiet kunne komme til Indenrigsministeriet, som det er i flere lande, men så må flygtningene nok flygte videre til Socialministeriet. Her skal vel også Civilretsdirektoratet hen. Men hvor vil kriminalforsorgen trives bedst? Registertilsynet kunne jo passende komme til Forskningsministeriet.

Der er meget mere at sige. Jeg vil standse her og opfordre Tinget til at gå sobert ind i disse overvejelser.

Vi er ikke på jagt hverken efter embedsmænd eller ministre, kun efter at få et rigtig godt og brugbart Justitsministerium.

Jeg skal derfor på vegne af SF fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget opfordrer statsministeren til at omdanne Justitsministeriet til et ministerium, der navnlig tillægges generelle og tværgående funktioner. Dets væsentligste opgave skal være at sikre retsbeskyttelsen og respekten for menneskerettigheder samt at lave det retspolitiske udviklingsarbejde til sikring af det nødvendige samspil mellem EU's og anden international regelfastsættelse og Folketingets kompetence.

Et første skridt på vejen er selvstændiggørelsen af domstolene i forhold til den udøvende magt. Dernæst bør Justitsministeriet frigøres fra de store forvaltningsopgaver, der i stedet bør henlægges til de respektive fagministerier eventuelt efter en forudgående sagkyndig udredning af, hvordan en udskillelse kan foretages sagligt betryggende og administrativt hensigtsmæssigt.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 37).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Gitte Seeberg (KF):

Lad mig starte med at sige, at det er skuffende, men bestemt ikke overraskende, at denne her forespørgsel jo i virkeligheden ikke kommer til at handle – hvis det står til ordførerne – om det, den burde handle om, nemlig magtadskillelse og magtens deling. Nej, det her handler simpelt hen om en hetz, den hetz som venstrefløjen og fru Margrete Auken står i spidsen for og har kørt mod politiet, mod anklagemyndigheden og Justitsministeriet, og nu får vi også domstolene med i billedet.

Statsministeren, kom med en meget fornuftig og saglig redegørelse for de planer, som regeringens har for fremtiden, og det vil jeg sige tak for.

Vi kan glæde os over, at fru Margrete Auken forhåbentlig aldrig bliver statsminister. Det ville blive et noget amputeret Justitsministerium, vi ville stå over for.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Når man som jeg hører til dem, der meget gerne vil lytte til og samarbejde med SF, har man det indimellem lidt vanskeligt. I marts for 3 år siden – i marts 1993 – behandlede vi et forslag om nedsættelse af en kommission om justitsvæsenets organisation, fremsat af SF. Og ved den lejlighed sagde SF's ordfører, som godt nok var fru Ebba Strange – Folketingets forhandlinger 1992-93, sp. 6398:

»Når vi tog politi og anklagemyndighed med, var det egentlig ikke, fordi vi som udgangspunkt mener, at politi- og anklagemyndighed er forkert placeret – vi mener egentlig, at de ligger dér, hvor de skal ligge«.

Og så takkede ordføreren i øvrigt ministeren for, at hun var kommet SF's forslag i forkøbet og havde nedsat dette udvalg vedrørende domstolene.

Og jeg skal kun ved denne lejlighed sige, at jeg er væsentlig mere enig med fru Ebba Strange end med SF's nuværende ordfører.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Først et lille råd til fru Gitte Seeberg: Selv det svageste hoved tænker bedre end fordomme, så tag og brug det i stedet for at skrue automatpiloten på og sige det, man på forhånd var sikker på ville blive sagt, så man overhovedet ikke kunne høre, hvad der blev sagt. Jeg tror, alle

andre var klar over, at det var en helt anden tale, jeg holdt, end den, som fru Gitte Seeberg på forhånd var overbevist om at jeg holdt.

Og så til fru Dorte Bennedsen: Jeg har selvfølgelig genlæst den dér førstebehandling fra marts 1993. Det er bl.a. derfor, jeg ved, at daværende justitsminister, fru Pia Gjellerup, lovede, at det skulle være færdigt i september 1994. Det blev der sagt dengang.

Jeg ved heller ikke, om det er rigtigt at lave adskillelsen på den måde. Men der har været nogle ting omkring anklagemyndigheden siden hen. Bl.a. har justitsministeren brugt sin magt i forhold til anklagemyndigheden ved at ophæve nogle tiltaler og pludselig fremme nogle. Altså det dér princip, som vi har været betænkelige ved, har været i brug.

Så er der nogle, der har sagt, at det hele skulle væk; det har man kunnet følge de sidste par dage her. Dér er jeg enig med statsministeren i, at anklagemyndigheden nok bør blive, men spørgsmålet er så, om man nødvendigvis behøver at have politiet til at blive der også; det har man ikke alle andre steder.

Og jeg vil lige sige, at jeg også har snakket med fru Ebba Strange om det her, og hendes hoved har altså ikke stået stille i de forløbne 3 år. Hun har brugt både ørerne og tænkeevnen, og det er bl.a. hendes gode ideer, jeg her bringer videre.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Fru Dorte Bennedsen kom med citater. Jeg vil også godt komme med et citat. Det stammer fra et brev, som hr. Ole Espersen, som er kommissær for Østersørådets kommission for menneskerettigheder, har skrevet til statsministeren, og jeg vil tillade mig at citere det sidste afsnit. Det lyder sådan her:

»I det danske system er justitsministeren også på anden vis placeret i en vanskelig situation. Ministeren er dels øverste personalechef for politiet, dels den, som på samfundets vegne kan eller skal afgøre klager over politiet. En varetagelse af retssikkerheden i et land må i princippet kun ske i fuld uafhængighed af politiet og dets organisationer. Dette er formentlig baggrunden for, at politiet i mange andre lande sorterer under et andet ministerium, typisk indenrigsministeriet. Også her bør ændringer overvejes. Jeg er overbevist om, at udviklingen i den nærmere fremtid nødvendigvis vil gå i den retning, jeg har skitseret.«

Jeg forstår på fru Dorte Bennedsen, at hun synes, at hr. Ole Espersen er fuldstændig ude i hampen.

(Kort bemærkning).

Gitte Seeberg (KF):

Til fru Margrete Auken vil jeg sige, at jeg har hørt fru Margrete Aukens tale, og jeg forstod det sådan, at det, fru Margrete Auken vil, er at dele Justitsministeriets opgaver ud på alle mulige andre ministerier, men det mener jeg ikke har noget at gøre med magtens fordeling. Magten bliver jo ikke mindre fordelt eller tredelingen mere rigtig af den grund.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Margrete Auken var inde på, at anklagemyndigheden burde blive liggende i Justitsministeriet, men politiet flyttes ud. Nu er der jo den kendsgerning at tage stilling til, at politiet, politimesteren er en del af anklagemyndigheden. Det drøftede man også her i salen i 1992, tror jeg det var, hvor man ændrede de daværende forhold og lavede nogle ændringer, der betød, at politimesteren blev det sidste led af anklagemyndigheden specielt i første instans. Og det blev faktisk enstemmigt vedtaget her i Folketinget, og igen sagde SF's ordfører, at den foreslåede forenkling syntes at være logisk og acceptabel. Så i hvert fald har man på det tidspunkt for nogle få år siden lavet en struktur, der gik den modsatte vej, med SF's stemmer. Det synes jeg også er værd at notere sig.

Og så skal jeg blot sige til hr. Søren Søndergaard, at jeg ikke ved, hvor han får den holdning fra. Jeg gav udtryk for, at jeg var mere enig med fru Ebba Strange, end jeg var med fru Margrete Auken. Det synes jeg jeg har lov til at sige højt fra denne talerstol.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Vi kan godt lave kamp om heltene, Ole Espersen, Ebba Strange osv. Jeg har ingen problemer med det. Da jeg i øjeblikket har dem begge to på min side, er det jo ikke noget problem.

Og jeg vil godt sige til fru Dorte Bennedsen, at det er helt korrekt refereret, hvordan situationen var dengang, men der er jo sket meget siden, og bl.a. har vi fået mange andre ud i denne her debat. Der har faktisk været en folkelig – det synes jeg vi skal have lov at kalde det, selv om det er topjurister, der fører den – debat om de

her sager. Og sådan noget må jo godt gøre indtryk også på folketingsmedlemmer. Det har det gjort på mig. Det har det gjort på Ebba Strange. Jeg ved ikke, om Ole Espersen har ment det, han siger, hele tiden – det har han jo ifølge hr. Søren Søndergaard – men i hvert fald er det vigtigt lige at have det her med også.

Så jeg vil bare sige, at jeg ikke synes, vi har meget glæde af museumsgraveri i forhold til, hvad der blev sagt dengang, for grundholdningerne er de samme, løsningsmodellerne lidt forskellige.

Og så vil jeg lige sige omkring det dér med politi og anklagemyndighed, at dér sagde jeg udtrykkelig, at det er et bøvlet arbejde. Jeg sagde, at man ville få meget pillearbejde med at skille de to instanser ad, og det ville være utrolig letsindigt af mig at sige, hvordan det kunne gøres. Men der er også problemer i, at de hænger sammen, de to funktioner, så tæt og identisk, som de gør nu, og jeg tror, at det ville klæde anklagemyndigheden at få den glans af et retsbeskyttelsesorgan, som den har og bør have. Det har der også været tradition for i Danmark. Det er jo noget af det, der hænger sammen med, at vi har haft gode traditioner også. Jeg mener, at Lindegaard står for en strålende stribe af gode initiativer, som kom. Han var smaddergod til at holde skotterne tætte til ministeren på det tidspunkt.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi tænker lidt videre i de her baner. De fleste af de jurister, der har været ude, har sagt, at også anklagemyndigheden skulle væk fra Justitsministeriet. Men hvis man tænker Justitsministeriet ind i den model – som fru Gitte Seeberg åbenbart ikke kan høre at jeg bliver ved med at tale om – og vi laver et superministerium, altså ikke bare et supergodt, men også et overministerium, så er det et spørgsmål, om ikke en så vigtig instans som anklagemyndigheden bør blive der inden for den dér tradition af god retsbeskyttelse.

Dorte Bennedsen (S):

Som indgang til denne forespørgsel vil jeg godt give udtryk for, at det kan være fornuftigt fra tid til anden at overveje, om de strukturer, man har valgt til at behandle forskellige opgaver i det politiske og administrative system, og som jo i øvrigt har været anvendt i mange år, fortsat er relevante, eller om det kan være hensigtsmæssigt at ændre på dem. Men i den proces er det vigtigt at holde hovedet koldt og ikke falde i den grøft, at strukturændringer altid er identiske med problemløsninger.

Fra et langt liv både i og uden for det politiske har jeg mange erfaringer for, at man, når der opstår et problem, med iver har kastet sig ud i en struktur- og organisationsdebat i stedet for at drøfte de opståede problemers indhold og løsning.

Det synspunkt finder jeg det rigtigt at understrege ved indledningen til en debat om Justitsministeriets ressortområde. Man skal gøre sig klart, at Justitsministeriet er og altid har været øretævernes holdeplads, fordi mange af de sager, der sorterer under ministeriet, er områder, som bredt optager befolkningen, og samtidig er det også områder, som ofte er stærkt holdningsprægede og dermed også tit meget følelsesladede.

Hensigten med denne konstatering er ikke at søge at hindre en debat om den måde, hvorpå vi har indrettet Justitsministeriet, men derimod at erindre om, at de reelle samfundsproblemer ikke pr. automatik forsvinder eller løses, blot fordi de lægges over i et andet regi.

Efter disse – skal vi sige – mere principielle betragtninger vil jeg godt vende tilbage til, at ressortfordelingen mellem ministerier selvfølgelig ikke er en naturgiven, uforanderlig størrelse. Det er som bekendt i henhold til grundloven statsministeren, der beslutter ressortfordelingen. Men det forhindrer jo ikke, at det kan være fornuftigt at se på, om den aktuelle opgavefordeling også passer til den aktuelle situation.

For Socialdemokratiet er sådanne overvejelser en stadig og løbende proces. Når det konkret drejer sig om Justitsministeriet, har vi helt tilbage fra årene under den borgerlige regering givet udtryk for, at vi fandt, at der var behov for ændringer på en række områder. Disse synspunkter fandt imidlertid ikke gehør hos den daværende statsminister, hvilket vi selvsagt bøjede os for, da afgørelsen jo var hans.

Men med regeringsskiftet i 1993 blev der taget fat på en række af de kritikpunkter, vi og en række andre havde peget på. Og allerede i forbindelse med regeringsdannelsen besluttede statsministeren at flytte udlændingeloven og hele det område til Indenrigsministeriet og færdselslovene og det område til Trafikministeriet.

Af andre områder, som gennem årene har haft vores og offentlighedens bevågenhed, kan jeg nævne klager over politiet, hvor der blev sat spørgsmålstejn ved det rimelige i, at det i sidste ende var politimesteren, der tog stilling til sagen. Også spørgsmålet om 3. instans-bevilling-

ger har været genstand for debat. Begge områder har regeringen taget initiativ til at løse, ikke ved ressortomflytninger, men gennem lovgivning, sådan at vi fra den 1. januar i år har et politiklagenævns og et procesbevillingsnævns.

Endelig vil jeg da også godt nævne, at der er taget en række initiativer til at nedbringe ventetiderne ved domstolene og dermed initiativer, der medvirker til en styrkelse af borgernes retssikkerhed.

Et af de problemer, som fortsat er genstand for debat, er domstolenes relation til Justitsministeriet. Ikke mindst i denne vinters debat har der rejst sig røster om, hvorvidt den nuværende situation lever op til princippet om magtens tredeling. Det er bestemt en vigtig debat at føre, men også her er det nok klogt at bevare det kølige overblik.

Det er en debat, der udspringer af principielle overvejelser og ikke af konkrete problemer. Det blev i sidste uge i et tv-interview udtrykt meget klart af generalsekretæren for Advokatsamfundet, da han sagde:

»Selv om der ikke har vist sig problemer i virkelighedens verden, er det dog et psykologisk problem.«

Men selv om det nuværende system ikke har givet anledning til konkrete kritikpunkter, er det i høj grad værd at tage en diskussion om, hvorvidt vi har indrettet os rigtigt. Jeg har ved tidligere lejligheder her i salen på mit partis vegne givet udtryk for, at man burde se på domstolenes forhold til Justitsministeriet, både når det drejer sig om ressourcetildeling og om administrative beføjelser.

Som bekendt – det er også nævnt af hr. Søren Søndergaard – har Østersøkommissæren for nylig skrevet til statsministeren netop om forholdet mellem domstolene og Justitsministeriet. De problemer, han peger på, er spørgsmål om udnævnelse af dommere, administration af domstolenes organisation og tildeling af ressourcer til de enkelte domstolsemeder. Det er alle tre områder, vi er enige i bør drøftes. Vi påpegede dem faktisk i en forespørgselsdebat så langt tilbage som i foråret 1991, men igen uden at den daværende regering ønskede at tage konkrete initiativer.

Det skete med regeringsskiftet, da den daværende justitsminister i marts 1993 nedsatte Udvalget om Retsvæsenets Forhold. Af kommissoriet til dette udvalg fremgår det, at det bl.a. skal beskæftige sig med rekrutteringen af dommere og udnævnelsesproceduren og med domstolenes bevillingsmæssige forhold.

Om det sidste hedder det i kommissoriet, at udvalget bør vurdere, om der er behov for at sikre domstolene en mere samlet og direkte indflydelse på anvendelse af retsvæsenets bevillinger, herunder om der er behov for i videre omfang at uddelegere ansvaret for bevillinger til de enkelte dommerembeder.

I Socialdemokratiet ønsker vi at få et så bredt rekrutteringsgrundlag til dommerstillinger som overhovedet muligt, herunder at advokater i langt højere grad vil være interesseret at søge til domstolene. Derfor må der også ses på, om der er formelle krav, som vanskeliggør det for folk uden for den offentlige sektor at søge dommerstillinger. Der er f.eks. noget, der kunne tyde på, at kravet om en 9 måneders prøvetid kan være en hæmsko for visse personer.

Også proceduren omkring dommerudnævnelser er Domstolsudvalget blevet bedt om at se på. Når man har fulgt debatten i de sidste par måneder, kunne man få det indtryk, at embedsmændene i Justitsministeriet sidder med en stor pincet og siger: Han har været ansat hos os; ham tager vi.

Men selv om det er en forestilling, der jo uægtelig befinder sig temmelig langt fra virkeligheden, kan det af formelle grunde være fornuftigt at se på, om procedurerne skal ændres, så der ikke er en – heller ikke en teoretisk – risiko for sammenblanding af den dømmende og den udøvende magt. I den forbindelse kan det være fornuftigt at se nærmere på det svenske system med en domstolsstyrelse, hvorunder man måske også kunne lægge dommerudnævnelser.

Det sidste store område, udvalget er blevet bedt om at se på, er domstolens ressourcer. Hvor spørgsmålet om dommerudnævnelser mere er et formelt psykologisk problem, er spørgsmålet om domstolens ressourcer nok mere et reelt problem. Ressourcetildelingen har været kørt meget stramt og centralistisk, som jeg også påpegede ved debatten i 1991, og ved den lejlighed gav jeg udtryk for, at man på det helt overordnede plan kan overveje, om domstolene fortsat skal være undergivet Justitsministeriets ressourcetildeling, eller om det i virkeligheden kan føre til en forplumring af den tredelte magt.

Ved siden af disse betragtninger understreger jeg også, at man på den korte sigt burde gennemføre en langt større decentralisering af domstolens administration, så de enkelte domstole fik større råderum og dermed vel at mærke også større ansvar.

Så vidt jeg har forstået, er denne kritik blevet fulgt op. Man har kørt nogle forsøg i ministeriet, og jeg har forstået, at man også agter at gå videre ad den vej. Det kan vi for vores vedkommende kun bifalde, men vi er også af den opfattelse, at man bør gå skridtet videre og overveje, om det skal lægges i en domstolsstyrelses hænder at komme med en indstilling om domstolens samlede ressourcetildeling. Men det er jo som nævnt et tema, som Domstolsudvalget beskæftiger sig med.

Som bekendt regner man med, at udvalget vil have færdiggjort sit arbejde i løbet af 2-3 måneder, og det fører mig til at udtrykke en stilfærdig undren over tidspunktet for denne forespørgselsdebat. Der har været udbredt tilfredshed med, at et sagkyndigt udvalg blev nedsat til at gennemarbejde problemerne, og derfor virker det lidt ejendommeligt, at man ønsker denne debat, kort før vi modtager udvalgets betænkning.

Fra vores side har vi intet ønske om at blande os i eller påvirke udvalgets arbejde, men når debatten er rejst, finder vi det også nødvendigt at redegøre for, hvad vi på nuværende tidspunkt har af indstilling til hovedproblemerne.

Et af temaerne har været domstolens ressourceplacering, og der har været røster fremme om at flytte dem til Statsministeriet. Det er vi ikke tilhængere af af to grunde. For det første løser det ikke problemet om magtens tredeling at flytte dem til et andet ministerium, og for det andet finder vi, at det er en dårlig idé at flytte konkrete etatsområder til Statsministeriet, som skal være det overordnede, koordinerende ministerium.

Andre har så peget på Folketinget, og om den tanke vil jeg blot sige, at når man betragter de sidste 20 års udvikling, hvor Folketinget i stærkt stigende grad har blandet sig i den udøvende magt i administrationen, kan man godt få sine tvivl om, hvorvidt Folketinget på den lidt længere sigt vil være i stand til at leve op til domstolens uafhængighed – også af den lovgivende magt.

Lad mig slutte med at sige, at på trods af at debatten efter vores mening har været præmatur, har vi fundet, at vi måtte gå ind i den med de overvejelser, vi har gjort os indtil nu, men vi finder det rigtigst at afvente Domstolsudvalgets arbejde, fordi vi ønsker at kende dets konklusioner og ikke mindre kende dets argumentationer, før vi tager stilling til de fremtidige vilkår for domstolene.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil lige sige om betimeligheden af at tage debatten nu: Jeg minder igen om, at Pontoppidanudvalget skulle have været færdig i september 1994, så vi kunne jo altså have siddet her og ventet vinter og vår og vinter og vår og vinter og vår i lang tid.

Derudover blev debatten faktisk rejst længe før jul, og der var gode grunde til det. Jeg synes ikke, det er rart, når man rundt omkring – blandt folk, pressen osv. – taler om Justitsministeriet med en stor hånlatter. Man skal huske på, det var sådan i gamle dage, at når man ringede til Justitsministeriets lovkontor, så nærmest bukkede folk og talte med krøllede bogstaver af bare ærbødighed. Sådan er det altså ikke mere, og vi er jo nødt til på et eller andet tidspunkt at få denne debat herinde.

Jeg er da godt klar over, at vi ikke løser tingene i dag, men jeg er på den anden side meget nedslået over, at så mange herinde synes, at det ikke er vores opgave og ansvar at interessere sig for de her ting. Det mener jeg det er, og derfor er jeg glad for debatten og stort set også for den måde, hvorpå den er forløbet indtil nu.

Så vil jeg lige sige til fru Dorte Bennedsen om Folketinget, at jeg tror da ikke, der er nogle, der forestiller sig, at Folketinget skal have domstolene, sådan at man kunne blande sig i dem. Det ville være en rædsel. Det er jeg da enig i. Altså det, vi kan se, sådan som det ligger nu i Justitsministeriet, kan det lykkes Folketinget – man kan være enig eller uenig – men så kan det jo lykkes Folketinget at lægge pres på justitsministeren, så han blander sig.

Man kan så diskutere, om det er klogt. Jeg har været enig i nogle af de ting, der er sket, og uenig i nogle andre, men sandheden er, at sådan som systemet er nu, virker den politiske pression næsten med lige løb frem til Rigsadvokaten. Det er altså ikke særlig godt, og jeg mener, at uanset om jeg er enig i beslutningerne eller i pressionen eller ej, så skal systemet være robust nok til, at det kan modstå den slags pression, hvis det finder den usaglig. Det skal i hvert fald aldrig være det, der er begrundelsen for, at man vil gøre noget.

Så derfor vil jeg sige, at forestillingen om at have Folketinget har intet at gøre med, at Folketinget skal have en dyt at sige over, hvordan det dér skal virke, men det er simpelt hen et spørgsmål, om der skal være et eller andet sted, hvor der er bare et minimum af en livline til det sted,

hvor pengene kommer, og hvor kontrollen af økonomien osv. kommer fra.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Nu har fru Margrete Auken to eller tre gange nævnt det, vi egentlig alle sammen godt ved, nemlig at Domstolsudvalget skulle have været færdigt i 1994. Det ved vi alle, og det havde vi alle ønsket.

Nu vil jeg godt sige, at det jo ikke er første gang, at et udvalg ikke er blevet færdig til tiden. Men jeg vil bede fru Margrete Auken overveje, hvad der var sket, hvis en justitsminister var gået hen og havde sagt til udvalget: Nu skal I se at blive færdige, og nu sætter jeg den deadline op; jeg vil ikke finde mig i mere. Hvem ville være de første til at gå ud og bebrejde justitsministeren, at han blandede sig? Det ville SF, ligesom fru Margrete Auken nu bebrejder, at den nuværende justitsminister er gået ind i relation til Skålafjallsagen, og at det også er for galt, hvad justitsministeren har gjort dér.

Jeg vil godt minde fru Margrete Auken om, at det er hendes partifælle, hr. Rahbæk Møller, der har presset justitsministeren til at gøre sådan. Og det samme ville jo ske, hvis justitsministeren blandede sig i Domstolsudvalgets færdiggørelse.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Til det første vil jeg altså synes, det er priseligt, om ministrene skynder på deres udvalg. Det synes jeg altså. Selv om det er selveste højesteretspræsidenten, der er formand for udvalget, så er det altså ikke mere urørligt end alle mulige andre udvalg. Og tænk, jeg synes, det havde været godt, om de havde fået det sådan: Så er det bare om at få lavet lidt herhenne, tak.

Den sag er jeg helt klar på, og jeg ville sætte meget pris på, at det skete mange flere gange, uden at jeg vil blive forarget over det, tværtimod. Tak, hvis det skete.

Så er der spørgsmålet om de dér sager, der bliver rejst. Nu kom fru Dorte Bennedsen selv med beviset på, at det kunne lade sig gøre. Hun siger, at det er efter pres fra hr. Kjeld Rahbæk Møller, at justitsministeren får denne sag til at løbe igennem.

Jeg sagde udtrykkelig, at uanset om jeg er enig eller uenig i nogle af de beslutninger, der bliver truffet i forhold til en sag – i forhold til en sag – så er jeg dybt bekymret over, at systemet

er så sårbart over for pression, som netop fru Dorte Bennedsens eksempel viste at det er.

Det var det, der var min pointe.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Ressortfordelingen mellem ministerierne henhører efter grundlovens § 14 under statsministeren. Vi ønsker derfor i Venstre i dag en grundlæggende debat om det, der først og fremmest er Folketingets ansvar, nemlig at sikre, at de øverste statsorganer lever op til det i grundloven fastslåede væsentlige forfatningsprincip, at magten er adskilt mellem den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt. Dette princip er fastsat for at beskytte Danmarks borgere mod vilkårlige indgreb.

Netop i en debat, der vedrører Justitsministeriet, er det naturligt at pege på borgerens retssikkerhed og forholdet mellem stat og individ som et væsentligt element i debatten.

Domstolenes suveræne uafhængighed og mulighed for at kende Folketingets lovgivning grundlovsstridig er en selvfølgelig retsgaranti for borgerne.

Den diskussion, der i den senere tid har været rejst om domstolene, får ikke Venstre til at sætte spørgsmålstejn ved domstolenes reelle uafhængighed. Det er slet ikke domstolene, der er problemet; det er os selv her i Folketinget. Folketinget skal holde sig til at lovgive og lade domstolene fastsætte, hvad der er gældende ret i den enkelte tvist. Det er et problem for vor forfatning, at vi herinde i Folketinget i højere og højere grad optræder, som om det var os, der var den retsanvendende myndighed. Det svækker helt væsentlige retsbeskyttelsesprincipper over for borgerne, at Folketinget blander sig i konkrete, verserende retssager.

At domstolene i økonomisk henseende henhører under Justitsministeriet, ser vi ikke i Venstre som et problem, men hvis der i befolkningen breder sig en fornemmelse af, at domstolenes uafhængighed ikke kan betragtes som fuldstændig, er det et selvstændigt problem, som skal løses. Uafhængigheden skal så styrkes og gøres mere synlig. Borgernes adgang til domstolene skal lettes.

Magtens tredeling og regeringens ansvar over for Folketinget indebærer, at vi løbende går hinanden og os selv efter i sømme og lytter til kritik. Når betænkningen fra Domstolsudvalget foreligger, vil vi ud fra de anbefalinger, der gives, nøje overveje, om det er nødvendigt og muligt f.eks. at indlægge nogle filtre mellem den dømmende og den udøvende magt.

Vi ønsker at drøfte dommernes uddannelse og rekruttering. Det er vigtigt, at der ikke breder sig den vrangforestilling, at kun jurister fra Justitsministeriet kan udnævnes til dommere.

For at Justitsministeriet fortsat kan tiltrække de dygtigste jurister, er det på den anden side meget væsentligt, at Justitsministeriets ansatte fortsat har mulighed for ansættelse i højere stillinger i retsvæsenet. Men der skal ikke herske tvivl om, at vi i Venstre meget gerne ser, at dommere rekrutteres fra en bredere kreds af jurister ikke mindst fra den private sektor.

Jeg kan kun derfor opfordre Advokatsamfundet til at arbejde for, at advokater i højere grad søger dommerembederne. Men med de store indkomstforskelle mellem dommere og ansatte advokater kan det sikkert blive vanskeligt at få advokater til at søge disse embeder.

I Venstre lægger vi frem til overvejelse, om man ikke ved udvidelse af de bestående turnusordninger også mellem privatansatte og offentligt ansatte jurister kunne tilføre flere unge kandidater en bredere viden og et bredere erfaringsgrundlag. I en tid, hvor Folketinget lider af lovgivningssyge og EU-rettens betydning for dansk ret vokser betydeligt, er det vigtigt, at danske jurister ikke mindst i retsvæsenet og den offentlige forvaltning, i Folketinget og i EU's organer er så veludrustede som overhovedet muligt.

Med mellemrum rejses også spørgsmålet, om politi og anklagemyndighed fortsat bør henhøre under Justitsministeriet. Der er endog nogle, der foreslår, at al magt koncentrerer sig i Indenrigsministeriet, et besynderligt synspunkt al den stund de samme netop ønskede, at politiet skulle ud af udlændingesager, som af samme grund blev overført til Indenrigsministeriet.

I Venstre finder vi, det er naturligt, at politi og anklagemyndighed henhører under Justitsministeriet. Det er jo helt fundamentalt for det danske retssystem, at politiets og anklagemyndighedens arbejde nøje er reguleret i retsplejeloven og straffelovgivningen, der naturligt henhører under Justitsministeriet.

I Venstre vil vi derimod i dag til selvansagelse her i Folketinget og i regeringen rejse spørgsmålet om borgernes retssikkerhed. Hvordan står det til med borgernes retssikkerhed? Det står efter Venstres opfattelse meget ringe til. Vi folketingsmedlemmer regulerer og kriminaliserer i alt for høj grad borgernes adfærd. Det er i sig selv et grundlæggende retssikkerhedsproblem, at borgerne ikke kan finde ud af, hvad der

er lov og ret i Danmark. Ja, jurister kan det såmænd næppe. Så ansættes der kontrollører i et hastigt voksende omfang, og det forrykker magtforholdet mellem stat og borger i en retning, som vi i Venstre er inderligt imod.

Retssikkerheden er bedre for den, der forsætligt begår drab eller voldtægt, end for den borger, der af uagtsomhed overtræder en af de tusindvis af bestemmelser i diverse særlove. For i vort lille land, hvor der heldigvis ikke er nogen lov, der forbyder, at vi drikker os ihjel i alkohol, er det jo helt anderledes, hvis vi vover at drikke os ihjel i vand fra vores egen brønd. Så kommer myndighederne efter os med trussel om straf, gebyr og fagedforretning.

Politi og domstole skal rette sig efter retsplejeloven, og det er anklagemyndigheden, der skal bevise, at der foreligger skyld, men for andre myndigheder gælder ingen retsplejelov, og de kontrollerende myndigheder kan vade ind på folks private ejendom uden retskendelse. Det er ikke myndighedernes skyld, for sådan har Folketinget lovgivet. Det bør stoppes. Det er i strid med forudsætningerne i grundloven, og det gør det utåleligt at være borger og vanskeligt at få nogen til at starte ny virksomhed i Danmark.

Dertil kommer, at borgerne ifalder straf, uden at elementære retsgarantier er iagttaget. Bødestørrelsen fastsættes administrativt af embedsmænd, der ikke er uddannet til bevisindsamling og bevisafvejning, og ikke sjældent får man det indtryk, at det nærmest er borgeren selv, der skal bevise sin uskyld. Ansvaret er Folketingets, for vi har forsomt at fastsætte klare regler for myndighedernes adfærd over for borgerne.

Vi skal derfor igen i Venstre foreslå justitsministeren, at der udformes en retsplejelov for alle myndigheder, der har beføjelser over for borgerne. Folketinget og forvaltningsmyndighederne lovgiver og forvalter i alt for høj grad ud fra, hvad der gavner systemet og ikke den enkelte lovlidige borger.

Vi foreslår, at al lovgivning, der muliggør vilkårlig krænkelse af den grundlovssikrede husfred og ejendomsret, tages op til revision, og vi foreslår, at der fastsættes klare regler for forsvarlig bevisindsamling og bevisafvejning, og at der fastsættes beløbsgrænser for, at bødeforlæg kan forelægges administrativt.

I det hele taget ser vi gerne en grundig drøftelse af borgernes retssikkerhed i det administrative system og tillige af opbygningen af de mange råd og nævn, der jo er et juridisk mismask.

Et spørgsmål, der er nok så væsentligt som domstolenes uafhængighed, er domstolenes rolle i fremtiden. Vi tror, der er behov for, at vi lovgivere i meget højere grad styrker domstolenes position som den tredje statsmagt både som retsanvendende magt i tvister mellem borgere indbyrdes og mellem borger og stat. Vi ønsker også, at det skal blive lettere for den enkelte borger at føre sag mod staten.

Ikke blot udviklingen i EU-retten og menneskerettighedskonventionens indflydelse på dansk ret, men ikke mindst også den teknologiske udvikling rejser masser af nye problemstillinger, som lovgivningen slet ikke har taget højde for. Hvis ikke vi lovgivere følger med, vil den teknologiske udvikling skade den lovlidige borger og gavne forbryderen. Det er naturligvis helt uantageligt, hvis Danmark fortsat skal kaldes et retssamfund. Denne ajourføring bør justitsministeren som ansvarlig for Lovafdelingen sætte sig i spidsen for.

Som det er fremgået, er vi i Venstre meget optaget af forholdet mellem stat og borger. Vi er meget optaget af, at befolkningens grundlæggende rettigheder overholdes. Vi ser derfor også gerne, at der hos domstolene går mode i grundloven, at der hyppigere henvises til grundloven frem for den internationale ret, og at domstolene går ind i en tættere kontrol af, at Folketinget lever op til det, vi skal, nemlig gennem lovgivning at sikre borgernes fundamentale rettigheder.

Gitte Seeberg (KF):

Det er ikke tit, at grundlovens bestemmelser tages frem. Det vil jeg dog gøre i dag, hvor denne forespørgsel drejer sig om statsministerens grundlovssikrede ret til som regeringsleder at træffe beslutninger om ressortfordeling. Det er således alene statsministeren, der træffer beslutning om oprettelse af antallet af ministerier og om, hvilke fagområder de enkelte ressortministre skal beskæftige sig med.

Det gælder selvfølgelig også Justitsministeriets ressortområde. Det betyder naturligvis ikke, at man ikke kan debattere emnet, ligesom det selvfølgelig ikke betyder, at vi nødvendigvis skal være enige i de dispositioner, statsministeren træffer.

Men lad mig starte med at slå fast: Det Konservative Folkeparti har fuldt ud tillid til Justitsministeriet. Når SF nu rejser denne forespørgselsdebat, ser jeg det nærmere som et forsøg på at stække befolkningens tillid til gamle, anerkendte institutioner.

Hetzen mod politiet kender ingen grænser. Nu skal der sås tvivl om domstolsinstitutionen, og der skal sås tvivl om Justitsministeriet. Det er ikke nyt for os, at venstrefløjen vil gøre alt for at undergrave befolkningens tillid til disse institutioner.

Men for at tage fat på det faktuelle: Først må vi naturligvis gøre os klart, om der overhovedet er grund til at have denne debat om ændring af Justitsministeriets ressortområde. Rent teoretisk kan der være et problem i forhold til magtens tredeling, men dette problem har vi faktisk haft siden sidste århundrede.

Hvis grundloven skulle tages for pålydende, skulle domstolene i realiteten intet have hverken med den lovgivende eller den udøvende magt at gøre.

Det er selvfølgelig også et problem, hvis det lykkes at få svækket befolkningens tillid til domstolene, men er diskussionen her i virkeligheden ikke teoretisk? Der har mig bekendt ikke indtil dato været rejst sager, som har betvivlet domstolenes uafhængighed.

Derfor må man helt overordnet stille sig selv det spørgsmål, om denne debat overhovedet har noget at gøre med de problemer, der diskuteres. Er det spørgsmålet om magtens tredeling, forespørgerne ønsker at debattere, eller er det, det i virkeligheden drejer sig om, at man ønsker at få Justitsministeriets indflydelse begrænset?

Der har løbende været debat om, hvorvidt det er betryggende, at både domstole, politi og anklagemyndighed ligger under samme ministerium. Derudover har mulighederne for at flytte enten domstolene, anklagemyndigheden eller politiet væk fra Justitsministeriet også været diskuteret.

Det hævdes fra nogle sider, at befolkningen ikke har tillid til systemet, som opfattes som sammenspist, fordi dommere og anklagere for det meste rekrutteres fra Justitsministeriet. Spørgsmålet er så, om domstolene kan placeres på en mere hensigtsmæssig måde, som giver dem en større uafhængighed, og om der i det hele taget er grund til dette.

Det har været fremme i debatten, at domstolene kunne placeres under statsministeren, og det har også været fremme i dagspressen, at det muligvis er et forslag, som det nedsatte Domstolsudvalg vil komme med, når udvalgets betænkning foreligger i maj måned.

Hvis man taler om domstolenes uafhængighed, er der ikke noget holdepunkt for, at domstolene vil blive mere uafhængige af at referere

til statsministeren frem for justitsministeren; tværtimod er Danmarks statsminister den suverænt mest magtfulde minister.

At overflytte domstolene til Statsministeriet har den fordel, kan man sige, at domstolene kommer over i et andet ministerium end det, der varetager politi og anklagemyndighed. Imidlertid vil det være meget problematisk, at statsministeren skulle være ressortminister for domstolene. Det ville i det daglige politiske arbejde betyde, at det ville være statsministeren og ikke justitsministeren, der skulle stille i samråd om forskellige sager og besvare spørgsmål fra folketingsmedlemmerne om alverdens ting og sager, som vi i dag kender det fra arbejdet i Retsudvalget.

At statsministeren skulle bruge tid og kræfter på at besvare spørgsmål om sagsbehandlingstider ved domstolene, tinglysningssafgifter og spørgsmål om hytteture i Norge el.lign. ville være helt absurd.

Vi skal værne om princippet, at landets leder har den overordnede ledelse. Sådant har det været i mange år, og sådan skal det også være fremover. Statsministeren skal simpelt hen ikke bruge sin tid på detailspørgsmål, men på de overordnede spørgsmål. Tanken om at placere domstolene under statsministeren afvises derfor af Det Konservative Folkeparti.

Der har også været debatteret en anden mulighed, nemlig at domstolene kunne underlægges Folketinget. Det kunne gøres på mange måder, men det rejser det ene og vigtige spørgsmål: Vil det gøre domstolene mere uafhængige? Mit svar til det er: Nej, domstolene vil ikke blive mere uafhængige, og det grundlæggende spørgsmål om magtens tredeling vil jo heller ikke blive løst, hvis man gør det.

Jeg kunne heller ikke forestille mig, at hverken borgere eller for den sags skyld dommere ville sætte pris på, at domstolene ville blive kastet ind i det politiske system med vekslende politiske strømninger. Der er heller ikke tale om et enkelt organ i en struktur som f.eks. Folketingets Ombudsmand eller statsrevisorerne, som statsministeren også var inde på, som i dag er undergivet Folketinget. Folketingets opgave er at lovgive og ikke at administrere, og derfor virker den løsningsmodel selvfølgelig heller ikke hensigtsmæssig.

Så er der en tredje mulighed, som ikke har været diskuteret, nemlig en fuldstændig uafhængig og selvfinansierende domstolsmyndighed finansieret af retsafgifter, som domstolene

selv opkræver. Den mulighed afviser vi fuldstændig fra konservativ side; domstolene skal ikke blive en stat i staten.

At foreslå, at domstolene skal placeres et andet sted end under justitsministeren, vil efter vores opfattelse indebære en række alvorlige problemer, og det kan Det Konservative Folkeparti ikke anbefale.

Et egentligt domstolsministerium kan vi heller ikke anbefale; det vil være alt for lille og ganske ubetydeligt, hvis man udlagde det som en selvstændig enhed.

Man kunne overveje, som fru Dorte Bennedsen også var inde på, om domstolene kunne få en mere selvstændig placering under f.eks. et domstolsdirektorat, måske i lighed med det, vi kender fra Sverige, med reference til justitsministeren. Det er en mulig løsning. Der kunne også nedsættes et udvalg til at forestå dommerudnævnelser, udarbejde budgetforslag, uddanne dommere m.v.

Men lad os vente og se, hvad domstolsudvalget kommer med på dette område.

Så er der et andet spørgsmål, nemlig om politi og anklagemyndighed. Med hensyn til det spørgsmål vil jeg slå fast, at Det Konservative Folkeparti ikke ser nogen grund til, at politi og anklagemyndighed skulle være undergivet hver sin minister. Det ville skabe nogle unødigt komplicerede sagsgange og være meget omkostningsforøgende. At gøre sig illusioner om, at det vil være mere betryggende, at f.eks. politiet i hver enkelt sag skulle forberede den og så oversende den til anklagemyndigheden, som så herefter skulle træffe afgørelse om tiltale og føre sagen ved domstolene, ville være naivt af følgende grunde:

For det første er det vigtigt for den borger, der bliver undergivet efterforskning, at politimesteren som jurist følger sagen og kan gribe ind, hvis det efterfølgende viser sig, at sigtelsen savner grundlag ud fra juridiske synspunkter.

For det andet er det nødvendigt med et nært samarbejde mellem politi og anklagemyndighed, når der f.eks. er tale om sager om økonomisk kriminalitet, idet disse sager kræver en særlig juridisk indsigt.

For det tredje vil en adskillelse mellem politi og anklagemyndighed medføre meget langvarige sagsbehandlinger. Det er et problem, vi allerede står over for i dag. Det bemærkes i øvrigt, at et enkelt Folketing i 1992 vedtog regler, der skulle sikre en mere effektiv sagsbehandling, hvor bl.a. politimesterens kompetence blev forøget.

Som sagt vil det eneste, vi vil få ud af det, være øgede omkostninger og længere sagsbehandlingstider. Vi mener derfor heller ikke, der skal oprettes forskellige ministerier for det her.

Når vi så ser på hele debatten overordnet, vil jeg gerne sige, at Det Konservative Folkeparti ikke ønsker at opfordre statsministeren til – og her refererer jeg til, at det ifølge grundloven er statsministeren, der træffer beslutning om resortfordeling – at flytte dele af Justitsministeriets ressort til Statsministeriet eller for den sags skyld til andre ministerier.

I stedet opfordrer vi til, at man venter på den betænkning, der kommer fra Domstolsudvalget, og ikke foretager sig forhastede beslutninger på dette meget vigtige område.

Det Konservative Folkeparti vil i løbet af april måned i år fremsætte forslag til en retsplejereform. I den har vi sikret, at man ser problemerne ud fra en større sammenhæng, og vi kommer med en række konkrete forslag, men vi kan allerede på nuværende tidspunkt i forhold til Domstolsudvalgets rapport slå fast, at eventuelle forslag om at flytte domstolene til Statsministeriet ikke kan anbefales af Det Konservative Folkeparti.

Jeg vil afslutte med at sige, at vi ikke støtter SF's dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Første gang overhørte jeg det fuldstændigt, men nu blev det så gentaget en gang mere, og jeg vil nødtigt have, det bliver en vane, så derfor vil jeg godt spørge fru Gitte Seeberg: Mener fru Gitte Seeberg, at tamilsagen var et udtryk for venstrefløjens hetz mod Justitsministeriet? Hvis den ikke var det, hvad var den så et udtryk for?

(Kort bemærkning).

Gitte Seeberg (KF):

Nu erindringer jeg ikke at have nævnt noget om tamilsagen i min ordførertale, og jeg vil derfor undlade at besvare spørgsmålet.

Aage Frandsen (SF):

Som det allerede er fremgået, har vi to formål med denne forespørgselsdebat. For det første en principiel drøftelse af, hvordan vi sikrer intentionerne bag magtens tredeling, og for det andet en drøftelse af hensigtsmæssigheden af de opgaver, der i dag er placeret i Justitsministeriet. Jeg vil her alene beskæftige mig med magtens tredeling, og fru Anne Bastrup vil tage det andet spørgsmål op.

Det vigtige i forbindelse med sikring af magtens tredeling er at undgå for stor magtkoncentration og for megen magtfuldkommenhed. Magtdelingen kan aldrig være 100 pct., og det er den heller ikke ifølge den tradition, vi har for forfatningsudvikling i Danmark og heller ikke andre steder, og slet ikke ifølge de intentioner, der lå bag de gamle formulerede tanker, nemlig Montesquieus og de danske grundlovsfædres.

Når det gælder den lovgivende og den udøvende magt, har der været en stigende tendens i de senere år til en overlappning mellem de to magtinstanser. Det er en udvikling, der formentlig har været uundgåelig, men samtidig en udvikling, som vi må være på vagt over for. Den lovgivende magt skal ind i Folketinget, og alligevel foregår der megen reel lovgivning andre steder, selvfølgelig først og fremmest i EU, men det vil jeg ikke behandle nærmere her.

Dernæst er der problematikken med ramme-love og bemyndigelseslove. På denne måde overlader Folketinget jo reelt lovgivningsmæssige funktioner til regeringen, altså til den udøvende magt, og til dels som følge heraf – men altså også kun til dels – går det så i stigende omfang sådan, at Folketinget blander sig i den udøvende magt, dvs. regeringens opgaver ud over det, der naturligt ligger i Folketingets kontrolfunktioner. Netop fordi der laves så mange rammelove og bemyndigelseslove, har vi fra Folketingets side følt, at vi måtte følge lovgivningen til dørs på anden vis, først og fremmest med udarbejdelse af bekendtgørelser, og jeg vil heller ikke undlade at nævne, at der samtidig har været en tendens til, at nogle af Tingets medlemmer med stor iver har dyrket enkelt-sager, som klart ligger inden for den udøvende magts rammer. Denne tendens er nok kommet for at blive, men det er efter vores opfattelse vigtigt, at man er meget opmærksom på den tendens og risikoen ved den.

Med hensyn til den udøvende magts og den lovgivende magts forhold til domstolene finder vi det endnu mere problematisk, at domstolene fortsat er placeret under samme myndighed som to af den udøvende magts mere kontante udtryksformer, nemlig anklagemyndigheden og politiet. Det finder vi ikke er acceptabelt, og dette uanset at det har været sådan i mange år. Det er efter vores opfattelse heller ikke acceptabelt, at domstolene i det hele taget er placeret under den udøvende magt. Derfor må vi også afvise de tanker, der har været fremme om, at domstolene skulle placeres under Statsministeriet, selv

om det måske havde visse formildende træk. Det er ikke af hensyn til, som nogle har argumenteret med, at statsministeren skal komme i samråd – jeg ved ikke om hvad – i Folketingets Retsudvalg, for jeg tror alligevel ikke, det behandler den slags sager, men det er ud fra en helt principiel betragtning af, hvor domstolene skal ligge.

Det, det drejer sig om efter vores opfattelse, er at sikre, at domstolene er så uafhængige som overhovedet muligt og hverken er afhængige af den udøvende eller den lovgivende magt, og at det hverken er den lovgivende eller den udøvende magt, der forestår udnævnelsen af dommere. Det skal et nedsat uafhængigt organ, som skal være bredt sammensat, og så er det selvfølgelig et problem, at der er nogle, der skal udnævne dette organ. Det mener vi så realistisk kunne være – det er altså ikke noget, vi siger endeligt, men det er en idé, vi har – Folketinget, der udpegede medlemmer efter indstilling fra regeringen. Det afgørende er, at der ikke er en direkte sammenhæng mellem nogen af de to magter og den dømmende magt, samtidig med at det selvfølgelig også er afgørende, at de ting, der i dag ligger i den dømmende magts uafhængighed af de andre magter, og som er nedfældet i grundloven, selvfølgelig er uantastet.

Den konstruktion vil betyde, at der selvfølgelig også bliver et spørgsmål om penge, og dér mener vi, at netop når det kun drejer sig om penge, kan der godt være en direkte forbindelse med Folketinget, der beslutter via finansloven på samme måde, som når det drejer sig om Rigsrevisionen.

Det, vi opnår herved, er for det første, at vi bedre lever op til magtdelingsprincipperne, og for det andet, at vi får en bedre rekruttering til domstolene, hvor rekrutteringen til dommerstanden i dag i hovedsagen sker fra Justitsministeriet og anklagemyndigheden, og uanset at disse to instansers juridiske ekspertise er i orden, mener vi, at samfundet har en interesse i, at vi får en bredere rekruttering, f.eks. fra kredsen af forsvarere.

Anne Baastrup (SF):

Som hr. Aage Frandsen skitserede, vil jeg konkretisere nogle af vores bud på ressortfordelingen, som man kunne drøfte.

Et eksempel, som jeg tidligere har belemret statsministeren med, er psykiatriområdet. Det er et område, der igennem de sidste år har været udsat for en betydelig nytænkning. Der lægges i

høj grad vægt på, at psykiatriske patienter skal have mulighed for at leve så normalt et liv som muligt. Sammenhængen mellem socialområdet og sundhedsområdet er iøjnefaldende.

Statsministeren svarede dengang, at ressortfordelingen var besluttet, fordi psykiatrien handlede om tvang, og der dermed blev stillet krav om retsbeskyttelse. Hertil er at svare, at psykiatriske patienter skal behandles som syge mennesker og ikke som mennesker, der hele tiden kan risikere at blive udsat for tvang. Det skulle helst ikke være det centrale i behandlingen.

Et andet eksempel, som jeg kort vil nævne, er Retslægerådet. SF har fremsat et lovforslag herom, og det vil jeg blot henvise til.

Men det fører mig over til den besynderlige konstruktion, at de retsmedicinske institutter reelt er henlagt under Justitsministeriet. Det er efter min bedste overbevisning helt uforståeligt; de institutter burde naturligvis indgå som almindelige institutter under universitetets selvstyre.

Et andet område, som jeg især vil fremhæve, er kriminalforsorgen. Det har altid undret mig, at kriminalforsorgen ikke er blevet decentraliseret på det tidspunkt, hvor man valgte at decentralisere. Jeg er sikker på, at hvis de store og uhyggelige fængsler, vi har skaffet os på halsen for hundrede år siden, blev udlagt til amterne, blev de nedlagt så hurtigt som muligt og erstattet af mindre, tidssvarende enheder. Ingen amtspolitikere vil være bekendt at sende sine borgere til afsoning sådan et sted og da slet ikke, når man ved, at recidivprocenten er i størrelsesordenen 80.

Vi beskylder tit amter og kommuner for at kassetænke, men ingen er vel reelt så slem som staten selv. Justitsministeriet bruger mange penge på at straffe og overlader resten af problemet til Socialministeriet, der så kan dele udgifterne med kommunerne, indtil Justitsministeriet så igen, når det atter går galt, skal til at bruge penge på politi, anklagemyndighed, domstole og fængsler.

Ingen socialarbejder ville i længden finde sig i de resultater, og ingen ville finde sig i gang på gang at sende en ung mand hjem til forældrenes adresse, vel vidende at han kun ville bo dér i få uger for så at vende tilbage til det kriminelle miljø. Kriminalforsorgens samarbejde med de sociale myndigheder er under al kritik, og det er først nu, at kriminalforsorgen er vågnet en lille smule op. Det var aldrig gået, hvis beslutnings-

tagerne, politikerne, havde været tættere på. Så havde vi set eksperimenter med udslusning, så havde vi haft en lang række forsøg i gang, og så havde vi måske haft mulighed for at give de mange unge mænd en chance.

Et andet område, jeg vil nævne, er et område, der tydeligt har brug for social forståelse og indblik i menneskets socialpsykologiske mekanismer, nemlig arbejdet i Civilretsdirektoratet. Forældremyndighed, samkvemsret, separation og skilsmisse er sociale begivenheder i menneskers liv, som ikke blot kan løses, fordi man er god til at slå op i paragraffer, og placeringen i Justitsministeriet forekommer mig ikke indlysende.

Et andet område er politiet. Som vi har været inde på i debatten i dag, er der nogle, der mener, at der foreligger en uheldig sammenblanding, i og med at anklagemyndighed og politi er underlagt samme minister, og jeg vil derfor godt bruge et par ord til at forklare, hvorfor vi ser det som et problem.

Vi har som bekendt her i Danmark et opportunitetsprincip. Det giver anklagemyndigheden vidtgående beføjelser til at meddele tiltalefråfald, opgive påtale og skære sager til, og det stiller store krav til, at anklagemyndighedens beslutninger træffes med en høj grad af uafhængighed og saglighed. Samtidig har vi et politi, der naturligt ønsker at få efterforsket sager, som det mener er af kriminel karakter.

Den sammenblanding af politi og anklagemyndighed får os til at sætte spørgsmålstegn ved, om anklagemyndigheden har den tilstrækkelige uafhængighed til en afvisning, når politiet har efterforsket og brugt mange kræfter på at få rejst en sag. Kan man ikke sætte spørgsmålstegn ved, om alle sager bliver rejst efter de krav til objektivitet, der i øvrigt bør stilles til dette meget centrale område?

Jeg er fuldstændig klar over, at det er statsministerens klare prerogativ at træffe beslutning om, hvordan man kan fordele områderne mellem de enkelte ministerier. Mit indlæg skal derfor kun ses som en god idé til ministeren.

Bjørn Elmquist (RV):

Når man skal definere folkestyre eller demokrati, plejer jeg at mene, at der er to, tre ting, der er meget vigtige. Det er, at vi fastslår, der er flertalsstyre, at der er beskyttelse af mindretal, herunder også af det mindst tænkelige mindretal, dvs. det enkelte individ, menneskerettigheder, frihedsrettigheder og så tredelingen af magten for at undgå, at der bliver for stor en magtkon-

centration enten hos den lovgivende, den udøvende eller hos den dømmende magt; vi deler dem altså i de tre.

Hvis ikke vi delte den i de tre, kunne vi have en stor magtkoncentration ét sted, som vi kendte det med den enevældige konge, så det er nogle vigtige elementer at få ind i det. Det gælder både i Danmark, og det gælder universelt. Jeg har engang været ude for et meget mærkeligt gensvar, da jeg var på en FAC-forhandlingmission i Tyrkiet kort tid efter militærets magtovertagelse, og dér mødte præsidenten, der hed general Evren; han er nu død. Han lagde hovedet lidt på skrå, og så sagde han: Det er da mærkeligt, at der kommer en fra Skandinavien, der siger det, for i den danske grundlov står, at kongen gør sådan og sådan. Jeg måtte jo så vedstå, at vi havde en grundlov, som måske på papiret sagde sådan og sådan, men at vi alligevel havde en forståelse for, hvordan tingene skulle være.

Jeg tror, det i og for sig er noget af det samme, som har besjælet professor Ole Espersen, tidligere justitsminister og nuværende menneskerettighedskommissær for Østersøområdet, når han på sin færd rundt omkring i verden og her i de seneste år specielt i Baltikum har skrevet det brev, han nylig skrev til statsministeren, hvor han rejste en lang række spørgsmål og havde nogle ønsker og forslag om, hvordan tingene skulle ændres.

I Det Radikale Venstre har det igennem årene været en hjertesag at drøfte en ny, en anden, måske en revideret grundlov, så vi fik en tydeligere opdeling af disse magtinstanser inden for staten. Vi har holdt grundlovsseminarer, udenrigsministeren, Niels Helveg Petersen, har skrevet bøger, og det er og forbliver en hjertesag i Det Radikale Venstre. Det er muligt, at vi i fremtidige regeringsgrundlag skal have det med ind i forhandlingerne, sådan at det bliver en lidt klarere opgave for fremtidige regeringer at tage fat i disse ting.

Nu er det ikke grundloven, der er til debat i dag, men tredelingen af magten, som er en af disse vigtige ting, men jeg har med stor tilfredshed noteret mig statsministerens udsagn, tilsagn, løfte, fastslåen af, at tidspunktet er rigtigt til at overveje, om der kan findes en tydeligere måde at markere og understrege domstolenes særlige stilling, når det drejer sig om deres administrative og bevillingsmæssige forhold, og senere hen i talen var statsministeren så også inde på spørgsmålet om rekrutteringen af dom-

merne, og hvorfra dommerne kommer. Så det er fint, i hvert fald så langt, så godt.

Men den drøftelse, vi har i dag, er blevet kaldt for utidig, fordi Domstolsudvalget ikke er færdigt med sin betænkning. Vi hører til de partier, som til fulde vil respektere, at udvalget skal aflevere sin betænkning, og jeg vil derfor ikke falde i den grøft, som jeg har hørt i hvert fald én ordfører gøre her fra talerstolen: På forhånd at sige, at der er ting, som man ikke vil kunne sige ja til.

Hvad nu hvis Domstolsudvalget kommer ud med en model, der hedder at lægge domstolene det ene, det andet eller det tredje sted væk fra Justitsministeriet? Man har da i hvert fald ikke lagt op til en fordomsfri diskussion af, hvad Domstolsudvalget vil komme med, når man netop på forhånd har sagt fra over for det.

I mit parti kan vi godt se, at der er fordele og ulemper ved det ene og det andet og det tredje, men der er et eller andet mærkeligt formynderisk i, at vi står her fra talerstolen og spørger, hvor domstolene så skal ligge. Hvad med, at domstolene lå hos sig selv? Er det en helt umulig tanke? Er det en helt umulig tanke, at domstolene skulle kunne administrere sig selv? Der er nogle, der siger, at hvis nu domstolene oprettede et generalsekretariat, fik en generaldirektør og selv skulle administrere de bevillinger, som Folketinget naturligvis skulle vedtage ved finansloven – for dér vedtager vi jo også de bevillinger, som den anden statsmagt, regeringen, skal bruge – så kunne man ikke holde samråd om de ting, der foregår ved domstolene.

Men skal vi holde samråd om det? Det kunne måske føre til en klarere opdeling, sådan at vi folketingsmedlemmer – og det rammer bredt til højre og til venstre i salen, os alle sammen – ikke fristedes til at drøfte ting, der i og for sig ligger uden for vores område. Men sker der en budgetoverskridelse ved domstolene, så må de selvfølgelig stå til ansvar derfor. Det kan måske ligefrem være en strafbar handling, der er foretaget, og så står der jo i grundloven, at dommerne afskediges ved dom, og så kunne der køre sådan en retssag, og der ville være revisorer, som havde til opgave at finde ud af, hvordan pengene blev anvendt.

Men nu vil jeg ikke selv gå ind i en dybt detaljeret diskussion af disse ting, for så ville jeg træde mig selv over tærne og ikke afvente, som jeg synes vi rettelig bør – dér lægger jeg mig også statsministerens ord på sinde – den

betænkning fra Domstolsudvalget, som vi ser hen til med største interesse.

Vi tror også, at det med dommerrekrutteringen er meget, meget vigtigt, for det er et faktum, at vi i dag i Højesteret kun har én eneste højesteretsdommer, som kommer fra advokatkrede, og jeg har da hørt, at alle på talerstolen, der har bevæget sig ind på det emne, er enige i, at vi gerne ser en bredere rekruttering hos domstolene. Det kan så være folk fra det private erhvervsliv, det kan være forsvarsjurister, det kan være erhvervsjurister, det kan også være jurister fra ombudsmandsinstitutionen, eller det kan da være nogle af de fremragende jurister, vi har her i Folketinget, som måske kunne blive dommere en dag, hvis de søgte om det. Eller hvad med en dommer, der kom fra Socialministeriet? Er det helt utænkeligt? I dag er det faktisk.

Der er et eller andet i det. Jeg vil ikke stå her og hævde, at man hænger sammen, men jo større ensartethed, der er i éns udgangspunkt – og her tænker jeg ikke bare på det juridiske studium, men også på den erhvervsbeskæftigelse, man har haft i sit professionelle liv efter universitetet – desto mere ens tackler man sagerne.

Jeg vil bestemt ikke hermed fjerne alle muligheder for superjuristerne i Justitsministeriet for at blive dommere, for de har kvalifikationer og kvaliteter, som er yderst nødvendige, men der er minsandten også andre kvalifikationer, som vi har brug for ved domstolene.

Vi er altså spændt på og glæder os til, at vi nu forhåbentlig, når det bliver forår, til maj og senest i juni, får Domstolsudvalgets betænkning. Det er jo muligt, at vi også fra lovgiverside skal interessere os for, hvad det så er for modeller, der opstilles, for det kan være, at der kommer anbefalinger af adskillige forskellige modeller, som vi kunne interessere os for. Det kan da være, at vi i Retsudvalget skulle overveje at lave en høring om disse ting, ikke for at trampe rundt i, hvad den udøvende magt, regeringen, skal finde ud af, og hvad der skal fremsættes af lovforslag, men fordi jeg tror, at der er mange af os, som gerne vil være med til at klæde os alle sammen bedre på og få fundet ud af, hvad der så ligger i de forskellige modeller.

Til slut et par ganske få ord om de øvrige ting, som er rejst under debatten om Justitsministeriets ressort, hvor jeg er helt på linje med det, som både statsministeren og Socialdemokratiets ordfører har sagt, nemlig at der er sket ganske mange ting.

Af mere principielle ting end at flytte Udlændingedirektoratet over til Indenrigsministeriet vil jeg pege på tredjeinstansbevillingerne og på det med politiklagenævnene, men med politiklagenævnene dog alligevel medgive så meget, at dér er vi endt i den situation, at det er en og samme minister, som er ansvarlig for, hvad politiet gør, og for, hvad anklagemyndigheden, som er med i politiklagenævnene, når frem til. Man kan måske komme i den situation, at der ligger en anbefaling fra politidelen i éns ministerium, Rigspolitichefen, og så kommer der noget fra politiklagenævnene, herunder altså også anklagemyndigheden, og så er det en og samme minister, der skal sidde og tage de forskellige kasketter på.

Men ressort er det jo statsministerens prerogativ, særprivilegium, at fastlægge, og så alligevel er vi jo tilbage til det danske system, for hvad har vi i Danmark? Mindretalsregeringer, og hvilken statsminister, der er leder af en mindretalsregering, tør eller bør gøre et eller andet, som et flertal i Folketinget måske meget nødtigt vil have bliver gennemført. En statsminister, som vil gøre noget sådant, vil nok ikke få et særlig langt liv.

SF's dagsordensforslag skal jeg sige, at vi ikke kan støtte.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg synes, det er en lille smule skuffende, at Det Radikale Venstre ikke kan levere mere. Det meste af, hvad der blev sagt, er da rimeligt nok, og bevar mig vel, jeg skulle da være et skarn, hvis jeg begyndte at være ret meget mere end nøjsom, sådan som sagerne er skruet sammen; men det er lidt ærgerligt, at vi ikke i den anden del af diskussionen, der netop kunne dreje sig om, hvordan vores Justitsministerium kunne blive det menneskeretsbeskyttelsesministerium, som jeg ved at masser af radikale jurister er optaget af, kunne høre, at også Det Radikale Venstre i Folketinget begyndte at have lidt større visioner om retspolitikken, end at vi ikke skal blande os i statsministerens fordeling af ressort. Det ved vi jo godt at vi ikke kan, men det vil aldrig nogen sinde forhindre os i at tage diskussioner op, og dem har Det Radikale Venstre da heldigvis ofte taget del i. Vi har såmænd også været ved ligefrem at vedtage, at ting skulle flyttes, men så gjorde statsministeren det, men selvfølgelig først når det passede; det er en anden side af sagen.

Men jeg synes, det er trist, at Det Radikale Venstre er blevet næsten så tamt som Socialdemokratiet i retning af ikke at have en retspolitik, for det er trods alt en gammel tradition, vi har haft i Folketinget. Det havde været morsomt at diskutere netop de problemer, som Venstres ordfører, jeg synes med megen ret tog frem, nemlig problemerne mellem borgerne og samfundet, som jeg ved også optager De Radikale mange steder, forholdet mellem den internationale lovgivning og vores og endelig hele spørgsmålet om menneskerettigheder, som i øjeblikket begynder at ramle sammen med vores system herinde.

Jeg ved ikke, om den radikale ordfører har fået forbud mod at være visionær, eller om det bare er en forglemmelse, eller fordi han ikke er det.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Der er ikke lagt mundkurv på, kan jeg da sige med sikkerhed, men Det Radikale Venstre er et regeringsparti, og det gør en meget stor forskel. Vi har offentliggjort det regeringsgrundlag, som er fastlagt, og som tjener til bibel, havde jeg nær sagt, for denne regerings samarbejde. Deri har vi ikke indskrevet disse ting. Man kan så måske mene, at det har været uklogt af os, at vi ikke har været opmærksom på, at vi skulle have skrevet dem tydeligere ind, men vi føler naturligvis – og det gør alle partier, når de er i regering – en pligt til at drøfte disse ting indadtil med regeringspartierne, med den pågældende minister og med statsministeren.

Det skal ikke afskære os fra at deltage i debatter i offentlighed, det være sig Folketingssalen, på møder eller i pressen, og det gør det heller ikke på nogen måde. Men vi er altså i den situation, at vi er et regeringsparti, og derfor må vi også klare nogle af disse ting inden døre.

Om det med menneskerettighederne vil jeg sige, at jeg ikke er sikker på, at det vil være en god idé at oprette et ministerium eller skride direkte ind i et enkelt ministeriums ressort med den forpligtelse, at det skulle tage sig af de sager. Det er min opfattelse – og det er så som gammel græsrod og NGO'er – at mange af disse ting klares bedre af ikkestatslige organisationer. De skal påtales ved domstolene, men at prøve at pålægge et ministerium en ret til specielt at tage sig af menneskerettigheder vender tit den forkerte vej, og dér tror jeg altså mere på, at det skal komme udefra.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg kunne så sandelig ikke mistænke Det Radikale Venstre for ikke at være loyal over for regeringssamarbejdet og skal kun beklage, som jeg kunne høre at den radikale ordfører også sagde, at retspolitikken ikke havde været prioriteret – i hvert fald ikke højt, sandsynligvis lidt lavt – da man drøftede regeringsgrundlaget.

Derfor synes jeg stadig væk godt, at diskussionen kunne være blevet noget mere indholdsrig end det, hr. Bjørn Elmquist lagde frem.

Men det kan vi jo ikke bestemme, ligesom vi ikke kan bestemme over statsministeren, men vi kan så håbe på at masser af NGO'ere holder liv i den, for der sker jo aldrig noget nogen steder, hvis ikke de folkelige bevægelser holder liv i tingene.

Men vi har altså tiltrådt hele systemet, og derfor vil vi på det rent retlige område mange gange opleve, at tingene ramler sammen. I dag er der f.eks. i Information et større interview med Henrik Zahle om, hvilke problemer det er ved at give os, og det er altså de problemer sammen med en række af de andre, som jeg mener at vi har fået nogenlunde dokumenteret, som Justitsministeriet – fordi det er viklet ind i så mange i denne sammenhæng uvedkommende og måske oven i købet forstyrrende forvaltningsopgaver – ikke har kompetence og frihed til at løse tilstrækkelig kvalificeret.

Jeg havde dog ikke ventet støtte fra så forfærdelig mange andre end Det Radikale Venstre, men den havde jeg til gengæld ventet.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Jeg skal præcisere, at det ikke var retspolitikken, der ikke blev prioriteret højt nok i vores regeringsgrundlag, men at der var nogle specifikke ting inden for det retspolitiske område, som vi måske nok burde have opholdt os lidt mere ved, og som vi måske også i højere grad kunne have fået klargjort i vores regeringsgrundlag.

For så vidt angår kampen for menneskerettigheder, har vi jo fået inkorporeret Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i dansk ret, og det vil så sige, at krænkelser skal påtales og gennemtvinges ved domstolene, og sådan mener jeg også systemet bør være. En regering og dens administration skal indrette sig på at respektere menneskerettighederne, men domstolssystemet er stedet, hvor den præventive effekt er, og hvor der skal ske påtale af krænkel-

ser – helt afgjort. Og de, der skal påtale krænkelseerne, er, som jeg sagde, de folkelige bevægelser, græsrodderne, NGO'erne, og så selvfølgelig parlamentet, politikerne – ingen tvivl om den sag.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 12.03

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Tom Behnke (FP):

Justitsministeriet og Justitsministeriets embedsmænd og justitsministeren selv har været ganske meget i medierne, ikke mindst på det sidste. Det har ikke altid været for det gode, Justitsministeriet har været omtalt; tværtimod har det ofte været for nogle dårlige sager. En række uheldige sager har kendetegnet Justitsministeriet i den sidste tid, og det har sat Justitsministeriet i et uheldigt lys.

Det har så givet SF anledning til at foreslå nogle forandringer med hensyn til det ressortområde, som Justitsministeriet i dag dækker. Men Fremskridtspartiet mener ikke, at disse uheldige sager i sig selv skal være årsag til forandringer, for der kan være andre årsager til de uheldige sager.

Men uanset de uheldige sager, der har været, vil vi godt være med til en principiel debat om Justitsministeriets ressortområde. Der ligger jo unægtelig mange store områder under Justitsministeriets ressort, men de fleste af dem ligger egentlig ganske fint, hvor de ligger, og det har Fremskridtspartiet ikke tænkt sig at røkke ved.

Jeg vil til gengæld prøve at forholde mig til nogle af de områder, hvor Fremskridtspartiet mener, at det ville være værd at overveje, om placeringen kunne være et andet sted end netop i Justitsministeriet.

Udgangspunktet for disse overvejelser må være grundlovens bestemmelser om en tredeling af magten i den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt.

Når man så har sagt det, og når man samtidig ser på, hvordan virkeligheden i Justitsministeriet

er et, ja, så ser man en uheldig sammenblanding, idet Justitsministeriets jurister, statsadvokaterne, Rigsadvokaten, politimestrene og dommerne er opflasket og opfostret i præcis det samme ministerium – for hovedpartens vedkommende i hvert tilfælde; der er nogle få undtagelser.

Men overskriften er, at både anklagemyndigheden, politimestrene og dommerne i virkeligheden kommer fra det samme ministerium, og det er uheldigt. Det kan i hvert fald vække en mistanke om, at der er en vis form for sammenispisthed, når man ser på den måde, de bliver udnævnt på, og hvordan karriereforløbene er.

Fremskridtspartiet og SF fik jo held til at få lagt kompetencen vedrørende tredjeinstansbevillinger ud til et særligt procesbevillingsnævn, således at det ikke er justitsministeren, der afgør, om en sag skal kunne indbringes for Højesteret. I den forbindelse var der jo røster fremme om, at det så skulle være Højesteret, der skulle afgøre, om sagerne skulle kunne komme for Højesteret. Men heldigvis blev resultatet, at der blev oprettet et særligt procesbevillingsnævn, som uafhængigt kunne udpege de sager, der skulle have lov til at komme videre til Højesteret.

På samme måde bør udnævnelse af dommere efter Fremskridtspartiets opfattelse lægges ud til et særligt nævn, der uafhængigt af forskellige ministerier og regeringer kan udpege de dommere, der skal vælges, og objektivt vælge dommerne ud fra deres kvalifikationer alene og ikke så meget på baggrund af, hvilket karriereforløb de har haft, og hvilket ministerium de har haft deres karriereforløb i.

Fremskridtspartiet er indstillet på, at man som en overgangsordning opretter et særligt nævn, der kan udpege dommere, og vi er indstillede på, at man i den overgangsperiode kan vælge dommere både fra den offentlige administration og fra den private sektor.

Men målet for Fremskridtspartiet er det engelske system eller i hvert fald noget, der ligner det engelske system, hvor jurister, inden de går i gang med deres karriere, men efter at de har fået deres eksamen, må vælge, om de vil ind i den offentlige sektor eller de med tiden vil være dommere. Det system kan vi i Fremskridtspartiet bakke hundrede procent op. Det er sundt, at de, der er dommere i vores land, ikke har haft et langt karriereforløb i en eller anden offentlig forvaltning.

Med andre ord skal dommerne efter den model ikke have haft nogen berøring med den

offentlige sektor. Det giver efter vores opfattelse en meget højere grad af retssikkerhed for borgerne og bevirker, at borgerne har forrang for systemet og ikke omvendt – ikke fordi jeg skal klandre de nuværende dommere; de er givet meget objektive i deres vurdering af sagerne. Men alt andet lige må man sige, at en dommer, der kommer fra et ministerium, vil have det svært, når den pågældende skal vurdere en sag, der er anlagt af en borger mod det samme ministerium, altså en sag, der er anlagt mod gamle kammerater og kolleger, som man har spist frokost med igennem 10, 15, 20 år.

Derfor er det vores opfattelse, at det engelske system, hvor juristerne må vælge, om de vil være dommere eller de vil være i den offentlige sektor, må være det gældende.

Når vi så taler om dommerne, synes jeg også, jeg vil slå et slag for den debat, der indtil flere gange har været rejst om de problemer, der er forbundet med dommerses bijob – også Fremskridtspartiet har tidligere forsøgt at rejse debatten: Det er selvfølgelig noget uvæsen, at dommere kan have bijob ved siden af deres dommergerning, specielt da bijobene i mange tilfælde har dommerlignende funktioner, og specielt fordi mange af disse bijob indbringer langt, langt mere i indtægt for dommerne, end det at være dommer gør.

Der er forskellige dommere – man skal jo ikke nævne nogen af dem og slet ikke Frank Poulsen fra Sø- og Handelsretten – som har så mange bijob ved siden af, at de tjener betydelig mere på deres bijob end på deres egentlige arbejde. Når det er tilfældet, kan man stille sig selv det spørgsmål, hvor de lægger størstedelen af deres indsats. Ja, det gør de unægtelig det sted, hvor der kommer den største indtjening, og derfor ser vi i hvert fald i nogle tilfælde, at de offentlige domstole er lidt magre, og at det er lidt magert, hvad dommerne får ud af deres tid dér – hvis de er der, for mange af dem er jo ude i forskellige private voldgiftssager og lignende.

Så ingen bijob til dommere må også være et krav. Her tænker jeg ikke på, at en højesteretsdommer måske har lyst til at køre ud med Jyllands-Posten om morgenen for at få lidt frisk morgenluft; men dommerlignende bijob skal ikke være tilladt. Til gengæld er vi i Fremskridtspartiet indstillede på, at dommerne skal have en ordentlig løn, som de kan klare sig for.

Det er også vores opfattelse, at hele domstolsområdet burde lægges ud i en særlig afdeling, et selvstændigt direktorat, om man vil, men i hvert

fald således, at det ikke ligger under et ministerium og en minister, men ligger uden for politisk styring og indflydelse, og således, at denne afdeling – eller dette direktorat, om man vil – får sin egen bevilling på finansloven, ud fra hvilken den må få det til at fungere. På den måde vil vi jo definitivt få den dømmende magt adskilt fra den udøvende magt. Det er tanker og meninger, som vi i Fremskridtspartiet er helt enige i, og som vi støtter hundrede procent.

Men som flere har været inde på i dag, er der jo nedsat et domstolsudvalg til at behandle disse ting, og vi ved, at vi inden for kort tid får en betænkning derfra. Derfor synes jeg, det er for tidligt på nuværende tidspunkt konkret at lægge sig fast på, hvad det er, vi vil, før vi har set, hvad dette domstolsudvalg har tænkt sig, og hvilken betænkning det når frem til. Lad os afvente den, og lad os så, lige så snart den foreligger, diskutere videre, hvilke konkrete initiativer vi skal tage.

Så er der hele spørgsmålet om politiet og anklagemyndigheden. I den forbindelse har det været foreslået, at politiet lægges over under Indenrigsministeriet, bl.a. med den argumentation, at sådan er det i andre lande. Der er også lande i Europa, hvor man har forskellige former for politi, som er underlagt forskellige ministerier osv. Der er mange forskellige kombinationer.

Spørgsmålet er så, om vi vil det samme. Vil vi i Danmark, at politiet skal lægges ind under Indenrigsministeriet, eller ligger det fint nok, hvor det ligger i dag, under justitsministeren? Jeg vil godt være med til at diskutere at flytte politiet, men så synes jeg også, at der skal nogle tungere argumenter på bordet, end vi har hørt hidtil. Hidtil synes jeg argumenterne for at flytte politiet har været meget tynde.

Sagen er jo, at vi ikke skal flytte så stor en afdeling fra ét ministerium til et andet bare for at flytte den. Der skal være nogle saglige og vægtige argumenter for at gøre det, og dem har jeg ikke hørt endnu, og da jeg ikke har hørt dem endnu, synes jeg, vi skal undlade at flytte politi og anklagemyndighed eller bare en af delene fra Justitsministeriet til et andet ministerium. Det synes jeg ikke der er nogen grund til og slet ikke, da vi ikke har hørt nogen argumenter, i hvert fald ikke saglige argumenter, for det.

Så er vi nået frem til den motiverede dagsorden, som SF har foreslået, og dér må jeg sige, at Fremskridtspartiet er meget enig i det meste af det, der står i den motiverede dagsorden.

Vi er meget enige i sigtet og specielt hele det afsnit, der handler om, at dommerne og domstolene skal flyttes væk fra Justitsministeriet. Det er vi meget enige i, men som jeg sagde tidligere, synes vi i Fremskridtspartiet ikke, at vi vil foregribe begivenhedernes gang, og det er det, SF i en vis grad gør i andet afsnit af den motive-rede dagsorden. Det synes vi er synd, og vi synes, det er urimeligt allerede nu at lægger sig fast på, hvad vi vil, og at vi bør afvente Domstolsudvalgets redegørelse og betænkning.

Netop derfor er vi nået dertil, at da det ikke er kutyme i Fremskridtspartiet at undlade at stemme til noget, har vi to valgmuligheder, og da vi ikke kan stemme for den motiverede dagsorden, lander vi på, at vi stemmer imod den. Det er som sagt mest af hensyn til formuleringen i andet afsnit, som vi ikke vil lægge os fast på endnu. Men intentionerne i SF's motiverede dagsorden kan vi godt støtte.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Hvis nu Fremskridtspartiet kan støtte intentionerne i vores forslag, som jo i høj grad også går ud på at styrke Justitsministeriet, vil jeg lige minde hr. Tom Behnke om, at vores argument for at diskutere flytningen af politiet var at frigøre Justitsministeriet fra tunge forvaltningsopgaver og magtopgaver og sørge for, at Justitsministeriet kan udvikle sig anderledes. Dér vil jeg så lige sige, at jeg ikke har brugt som argument, at det er sådan i andre lande; jeg har bare sagt: ligesom det er i andre lande. Argumentet for mig lå bestemt et andet sted.

Og om det punkt, som har fået Fremskridtspartiet til ikke at ville stemme for forslaget, vil jeg sige, at det forstår jeg til gengæld ikke. Vi har jo ikke sagt, hvordan det skal gøres. Men at man på nogen måde tøver over for, at domstolene skal selvstændiggøres, har jeg næsten ikke kunnet høre herinde; jeg har næsten ikke hørt én eneste sige, at det ikke var en opgave, der burde løses, fordi det åbenbart ikke fungerer godt nok, som det er. Hvordan den skal løses, har vi jo ikke lagt os fast på. Vi har bare sagt, at det i hvert fald må være noget af det, der skal på plads i denne sag.

Jeg siger det ikke for at få Fremskridtspartiet til at ændre beslutning. Men som jeg sagde til fru Gitte Seeberg, skal vi passe på vores fordomme, og det er godt at tænke med hovedet i stedet for med fordommene. Derfor ville jeg være glad for at have Fremskridtspartiet med,

men jeg siger det altså ikke for at overtale nogen, men bare for at gøre opmærksom på, at argumentationen ikke var helt indlysende for mig.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg blev lidt trist, da jeg hørte hr. Tom Behnke forklare, hvorfor han ikke mente, at han havde hørt nogen argumenter for, at man skulle skille anklagemyndigheden og politiet.

Derfor vil jeg lige repetere det kort: Det, der er helt centralt, og som er ganske usædvanligt i forhold til alle mulige andre lande, vi plejer at sammenligne os med, er den konstruktion, vi har skabt omkring anklagemyndigheden. Den danske anklagemyndighed er meget selvstændig og har kompetence til at skære sager til og at beslutte sig for at rejse tiltale eller for tiltalefald.

Det betyder, at med det grundlag, hvorpå anklagemyndigheden handler, skal anklagemyndigheden have mulighed for en høj grad af objektivitet. Og hvis det er sådan, at den har et snævert samarbejde med det politi, som naturligvis af menneskelige årsager, når det har en sag, hvori det finder, at der er noget kriminelt, har et indbygget drive, der bevirker, at det argumenterer for, at det har brugt mange ressourcer på sagen, mener jeg, at det er meget vigtigt, at der er en adskillelse mellem de to myndigheder, således at anklagemyndigheden er uafhængig af politiet, som har efterforsket en sag med den iver, som politiet efterforsker med, når det drejere sig om kriminelle sager.

Det er udelukkende et forsøg på at skille de to myndigheder fra hinanden, fordi anklagemyndigheden har så store beføjelser i Danmark – til forskel fra mange andre lande, hvor man i højere grad ser på lovens ord, og hvor man ikke nødvendigvis behøver at have den samme adskillelse.

Søren Søndergaard (EL):

I de senere år har Justitsministeriet jo uigendri-veligt rodet sig ud i en række meget uheldige sager – med tamilsagen og Nørrebro-sagen som de hidtil største.

Til gengæld synes jeg, det retfærdighedsvis skal siges, at det jo ikke er første gang i historien, Justitsministeriet har haft store sager.

Jeg vil bare nævne en enkelt:

I tiden op til Anden Verdenskrig registrerede Justitsministeriet nidkært kommunistisk og

anden antinazistisk virksomhed, hvilket fik det resultat, at da nazisterne i begyndelsen af besættelsen krævede 120 ledende kommunister udleveret, så var det danske politi i stand til at indfange og overlevere 350 stykker til dem, hvoraf mange senere blev interneret og døde i koncentrationslejre.

Så problemerne med Justitsministeriet er ikke af ny dato, og for os er det heller ikke hovedproblemet i den danske retspolitiske debat.

Hvad er så efter vores opfattelse det fundamentale problem i dansk retspolitik? Ja, hvis man skal sige det fuldstændig firkantet, kan man sige, at det er, at overklassen gennem anklagemyndighederne og domstolene dømmer underklassen på grundlag af overklassens normer for, hvad der er farligt for samfundet.

Jeg vil selvfølgelig ikke påstå, at alle jurister kommer fra overklassen. Der er garanteret nogle, der kan finde eksempler på, at en af sutterne fra en bænk på Christianshavn har læst lidt jura i sin fritid og nu sidder i Højesteret og dømmer, men det hører til undtagelserne. Generelt rekrutteres man i det juridiske system fra de bedst stillede sociale lag i den danske befolkning, og stik modsat forholder det sig med, hvem der bliver dømt i retssystemet.

Ifølge Fakta Danmark 1994, hvorfra jeg har taget disse tal, havde 62 pct. af lovovertræderne mindre end 10 år som uddannelsesmæssig baggrund; omvendt var der kun 5 pct. af lovovertræderne, der havde en studentereksamen. Ud over grundskoleniveauet forholder det sig endnu værre: 73 pct. af de kriminelle havde ingen erhvervsuddannelse, og kun 3 pct. af de kriminelle havde en videregående uddannelse.

Hvis vi specielt ser på de 20-29-årige, kan man se, at 29 pct. af lovovertræderne i denne gruppe var arbejdsløse, mens det kun var 13 pct. i den sammenlignelige befolkning som helhed. 31 pct. af lovovertræderne i denne gruppe havde ikke gennemført grundskolen, medens det i befolkningen som helhed drejer sig om 1 pct. Og 30 pct. af lovovertræderne i alderen mellem 20 og 29 år havde været anbragt uden for hjemmet i deres børne- eller ungdomsår, medens det for aldersgruppen som helhed var 1 pct.

Denne enorme sociale forskel med hensyn til, hvem der dømmer, og hvem der dømmes, afspejles også i, hvad det er for nogle sager, der i det hele taget efterforskes, prioriteres og rejses af politi og anklagemyndighed. Nogle gange kan man jo undre sig over, hvor mange ressourcer der er blevet brugt på f.eks. at forfølge og

dømme buschauffører i Esbjerg for at forhindre dem i at blokere en arbejdsplads, som har sat dem tusinder af kroner ned i løn, når man sammenligner med, hvor få ressourcer der f.eks. er blevet brugt på at afdække de reelle ejer- og ansvarsforhold i forbindelse med branden på Scandinavian Star, hvor mere end 150 mennesker mistede livet.

Og man kan også undre sig over, hvor mange ressourcer der bliver brugt på at stress, anholde, anklage, dømme og indespærre narkomaner, samtidig med at en kendt fabrik i Ålborg i årtier kan påføre sine ansatte asbestose og smertefuld død, uden at det bliver antastet.

Bag det såkaldte mørketal, de forbrydelser, der aldrig bliver efterforsket, gemmer sig en klasseforskel. Det er her, vi for alvor finder skattesvindelen, selskabstømningen, den økonomiske kriminalitet, miljøforbrydelserne og arbejdsmiljøforbrydelserne – ikke fordi disse forbrydelser i sig selv er svære at opklare, men fordi de ikke prioriteres særlig højt.

Man kan tage de manglende ressourcer til bagmandspolitiet med i den vurdering.

Og skulle justitsministeren komme igennem med et forslag om civile agenter – hvad vi ikke håber – er der vel ingen i denne sal, som tror, at den første civile agent, der bliver rekrutteret, vil være ansat i Den Danske Bank.

Kort sagt er det fundamentale problem i dansk retspolitik efter Enhedslistsens opfattelse et socialt og holdningsmæssigt problem, og det løses ikke ved, at statsministeren ændrer Justitsministeriets ressortområde.

Men det betyder ikke, at vi er ligeglade med, hvordan tingene er organiseret, for det har selvfølgelig en selvstændig betydning inden for den givne ramme, og her er det, som andre ordførere har været inde på, også vores udgangspunkt: at det baserer sig på den historiske landvinding, som blev erobret af de borgerlige revolutioner for snart 100 år siden, nemlig en adskillelse mellem den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt – ikke som et abstrakt princip for princippets eget skyld, men fordi magt korrupperer, og fordi ubegrænset magt korrupperer endnu mere.

Magtens tredeling – så langt den er mulig, for den er aldrig fuldt ud mulig – er derfor et konkret redskab til at imødegå sammenspished, kammerateri, magtmisbrug og absolutisme.

På den baggrund er det selvfølgelig også oplagt, at vi ikke finder det særlig hensigtsmæssigt, at centrale udtryk for den lovgivende magt,

den udøvende magt og den dømmende magt er samlet i ét og samme ministerium, nemlig Justitsministeriet.

For os er hele forløbet af Nørrebroundersøgelsen en illustration af, hvor galt det kan gå. Og for at være ærlige: Vores skepsis bliver altså ikke mindre, når vi ofte er i tvivl om, hvorvidt det er Justitsministeriet, der bestemmer over politiet, eller det er politiet – nærmere bestemt ledelsen af politiet og ledelsen af politifolkenes faglige organisation – der bestemmer over Justitsministeriet.

Derfor støtter vi også idéen om, at Justitsministeriets ansvarsområde skal deles op, og derfor støtter vi det forslag, som er fremsat af SF.

Vi mener dog, at det kræver en meget grundig debat, og at man bl.a. skal afvente redegørelsen fra Domstolsudvalget, men vi er enige i intentionerne, og vi synes, det er en god idé at skille politi og anklagemyndighed fra hinanden ved f.eks. at overflytte politiet til Indenrigsministeriet eller oprette et særligt ministerium.

Vi synes, det er en rigtig idé at øge domstolernes uafhængighed, hvad enten de formelt skal ligge under Statsministeriet, under Folketinget eller helt for sig selv.

Vi synes, det er en god idé at flytte kriminalforsorgen til Undervisningsministeriet for på den måde at understrege, at man mener det alvorligt, når man siger, at et fængselsophold ikke bare skal være en straf, men også en resocialisering, så man undgår, at de samme personer fortsætter deres kriminelle løbebane efter løsladelsen.

Og vi synes faktisk, det er helt fint, hvis en alsidig juridisk uddannelse kommer til at omfatte en rotation i forskellige ministerier, som beskæftiger sig med forskellige sider af den juridiske verden, bl.a. også fordi det fjerner den særstilling, som ét ministerium har til at fremme eller blokere et videre karriereforløb.

Tilbage vil så være et Justitsministerium, som i langt højere grad kan hellige sig den opgave at sikre den enkelte borgers retsstilling, og det er vel i grunden ikke så galt.

Arne Melchior (CD):

Under debatten i formiddags fra ca. kl. 10.30 til kl. 12.00 var jeg desværre optaget af pligter i Trafikudvalget, og derfor har jeg ikke hørt hele debatten og har endnu ikke haft lejlighed til at læse den, hvilket selvfølgelig er værst for mig selv. Men jeg nævner det for at undskylde, hvis jeg skulle komme til at dublere ting, der allerede

er sagt noget om, hvilket jeg normalt ikke holder meget af at gøre.

Jeg er også ked af det, fordi det helt givet er et væsentligt emne, der er på dagsordenen her, og der er virkelig noget at diskutere. Men jeg mener nu ikke, at tidspunktet for denne diskussion er særlig velvalgt, eftersom forespørgerne jo udmærket kender det udvalg, som regeringen – jeg vil næsten sige rekordhurtigt efter sin tiltræden – nedsatte netop om dommerspørgsmålet, som jo er en af hovedsagerne i sammenhængen.

På CD's vegne kan jeg bakke helt op om den redegørelse, statsministeren gav. Vi er tilfredse med de flytninger af opgaver, der allerede er forekommet, vi er tilfredse med, at dette udvalg snart vil komme med sin betænkning, og vi kan ikke se, det gavner ret meget, at vi har en politisk debat om emnet, før vi kender resultatet af det store arbejde, som højt kompetente mennesker har udført i udvalget.

Ikke desto mindre vil jeg godt sige, at den idé, der har været fremme om, at udnævnelser af dommere og administrationen af domstolene skulle overføres til Statsministeriet, ikke gør domstolene mere uafhængige af den politiske magt. Man kan i og for sig plædere for det modsatte: Netop det, at det er statsministeren, hime eller herself, som skal stå for tingene, vil gøre dem endnu mere politisk prægede, end hvis de ligger under vedkommende ressortminister, og det er bestemt ikke en god idé at lægge sagen under Folketingets administration. Men vi er da enige i, at det gælder om at undgå magtkoncentration.

Den svenske model, som vi har set et notat om, finder jeg særdeles tiltalende, og jeg er ikke i tvivl om, at den sammen med andre landes erfaringer og modeller vil indgå eller allerede er indgået i udvalgets arbejde. For os vil det ikke mindst være væsentligt, hvis det resultat, der opnås, vil medføre en bredere rekruttering af dommerstanden, end vi hidtil har set.

Et par ord om tredelingen af magten: Det lyder mere bastant, end det står i grundloven, og jeg tror, det var hr. Søren Søndergaard, som var inde på, at den aldrig kan gennemføres helt. Vi har f.eks. ministre – altså repræsentanter for den udøvende magt – som er medlemmer af Folketinget, som er den lovgivende magt, og tje-nestemænd, som også klart er en del af den udøvende magt, kan være medlemmer af den lovgivende magt, altså Folketinget. Det fremgår af grundlovens § 30, stk. 2, hvorefter tjeneste-

mænd, der vælges til medlemmer af Folketinget, ikke behøver regeringens tilladelse til at modtage valget. Vi har sågar haft en landsdommer, den fornemme gamle kollega, hr. Knud Thestrup, som ikke nedlagde sit dommerhverv, da han blev medlem af Folketinget. Han sad altså somme dage af året og lovgav og somme dage af året og afsagde domme ud fra sin forståelse af de love, han enten havde stemt for eller imod herinde. Vi har altså ikke den skarpe opdeling af magten i de tre berømte dele, og det synes jeg bare der skal slås en streg under, da flere har været inde på emnet.

Der har også været talt om, at politiet og anklagemyndigheden ikke bør ligge i det samme ministerium, men det må jeg erklære mig uenig i. Politiet er jo anklagemyndighedens efterforskningsorgan, og hvis de to instanser ikke lå samme sted, måtte anklagerne enten alligevel rette sig efter, hvad politiet nåede frem til, eller også måtte de have deres eget personale og foretage deres egne undersøgelser for at være totalt uafhængige og adskilt fra politiet, og derfor tror vi ikke, det er nogen god idé. Der er intet vundet, når det gælder effektivitet, og allermindst når det gælder uafhængighed. Det er helt naturligt forbundne kar, for politi og anklagemyndighed arbejder i udtrykkelig forlængelse af hinanden.

Hvad dagsordensforslaget angår, turde det være fremgået af, hvad jeg sagde til indledning, at vi ikke kan stemme for det.

Pia Kjærsgaard (DF):

Noget må der ske. Det er vist den samstemmende opfattelse, når man taler om Justitsministeriets rolle i denne tid, for det er jo ikke småting, vi har måttet se med hensyn til kaotiske begivenheder, fejltagelser og skandalesager i Justitsministeriet. Tænk bare på Nørrebro-sagen, hvor det ellers så hæderkronede ministerium har ladet sig koste rundt af alle mulige interesser i sagen. Medierne og ombudsmanden har udnyttet hver evig eneste blottelse i ministeriets sagsbehandling, men den ansvarlige i sidste ende er trods alt den, der blottes sig, og her har Justitsministeriet endegyldigt problemet.

Man kan så diskutere, om det er klogt af SF at rejse debatten nu, hvor Domstolsudvalget stadig arbejder og ikke er færdigt før til sommer. Men på den anden side har vi jo tit set her i Folketinget, at når et udvalg har barslet med et resultat, har regeringen allerede definitivt lagt sig fast på en løsning og er helt urokkelig, og derfor er det

selvfølgelig ikke så tosset, at vi får debatten nu, for noget må der ske.

Men er det nu også ministeriet, det er galt med, eller er det måske i virkeligheden de sidende ministre, der har skabt problemerne? Jeg mener i høj grad, det sidste er tilfældet. Som lederen af Center for Etik og Ret, dr. phil. Peter Kemp, har sagt til Jyllands-Posten, har især Nørrebro-sagen fået lov til at udvikle sig til en skandale, fordi vattede politikere er løbet fra deres ansvar. Hvis de endeligt ansvarlige, nemlig ministre, fører en slingrekurs og lader sig styre af omverdenen og måske ikke har vældig megen forstand på de områder, de er ministre for, skal det jo gå galt.

Mange jurister udtaler sig også om graverende problemer i ministeriet. Lektor i folkeret ved Københavns Universitet, Lars Adam Rehoff, har eksempelvis kommenteret, at Justitsministeriet har både den udøvende og dømmende magt under sine vinger, og sagt, at det er stødende for retsbevidstheden, at magtbaserne på den måde hænger sammen. Højesteretsdommer Per Walsøe mener, at den næsten automatiske rekruttering fra Justitsministeriet til domstolene meget nemt kan føre til en korrumperende magt, og det er egentlig underligt med alle de udtalelser, når man tænker på, at det stadig er Danmark, vi taler om.

I begge udtalelser ligger der imidlertid, at en stærk minister måske kunne gribe ind inden for de givne rammer og sikre fornuftige handlinger i Justitsministeriet. For Dansk Folkeparti står det således klart, at diskussionen i store træk er opstået, fordi skiftende ministre har svigtet og har fejlet vigtige ting ind under gulvtæppet, så hvis vi skal videre, må søgelyset i første omgang rettes mod diverse justitsministres embedsførelse.

Da statsminister Poul Nyrup Rasmussen trådte til med sin regering, gjorde man en dyd af for enhver pris at blive siddende på sine ministerposter, så der er såmænd nok ikke megen hjælp at hente her. Det er især derfor, Dansk Folkeparti er villigt til at følge SF's bestræbelser på via Folketingets hjælp at sætte skik på Justitsministeriet et meget langt stykke hen ad vejen.

Men hvordan gør man det så? Der er nogle, der siger, at man skal lægge domstolene ind under Statsministeriet eller Indenrigsministeriet eller Folketinget. Nej, hvis vi for alvor skal skabe et selvstændigt, uafhængigt og habilt justitsministerium, skal styringen og kontrollen med

domstolene fjernes helt og aldeles fra Justitsministeriet. Politikerne bør sikre, at domstolene får reel selvstændighed og ikke styres af noget ministerium. Domstolene må sagtens selv kunne klare deres egne anliggender. Det kunne måske også sikre, at statsmagtens påvirkning af domstolsafgørelser kan undgås, for det skulle gerne være sådan, at borgerne kunne være trygge ved, at de afgørelser, der i allerhøjeste grad påvirker deres hverdag, er rimelige og upartiske.

Men man må nok sige, at dagens debat tyder på, at et flertal i Folketinget vil lade stå til og fortsat bare lade tingene være, som de er. Man burde forsøge at få den siddende minister til at gøre noget, men man vil fortsat ikke lade domstolene være uafhængige; de skal fortsat være underlagt Justitsministeriet. Men under alle omstændigheder vil Dansk Folkeparti følge den fortsatte debat med meget stor interesse, og vi vil til sidste sekund argumentere vedholdende for, at domstolene frigøres helt fra statens fangarme.

Med hensyn til det stillede dagsordensforslag fra Socialistisk Folkeparti vil jeg godt erklære mig stort set enig i mange af punkterne, om end ikke 100 pct. Jeg synes måske også, den er lidt mere besværlig rent ordmæssigt end nødvendigt. Det er nu ikke så meget det, vi har indvendinger imod, men i og med at der er et udvalg, der arbejder med en betænkning, vil vi følge debatten og fortsat tage spørgsmålene op.

Da vi langt hen ad vejen er enige i SF's dagsordensforslag, skal jeg meddele, at vi undlader at stemme til det.

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Det er naturligvis en vigtig debat for Justitsministeriet i dag, men det er også en vigtig debat for Danmark, fordi det er vigtigt for demokratiet at drøfte de centrale spørgsmål, som behandles i Justitsministeriet.

Som statsministeren allerede har sagt, har vi fra regeringens side været meget optaget af de her spørgsmål, og der er allerede gennemført en lang række ting. Statsministeren nævnte fire ting, og jeg kan nævne, at vi også har set på, i hvilken udstrækning borgerne kan rejse sager mod det offentlige, på en rejsedommerordning og andre ting, som jeg med glæde har bemærket, at SF har kunnet stemme for. Det har alt sammen været forbedringer, vi har været enige om, og vi skal selvfølgelig hele tiden være parat til en debat om disse vigtige emner.

Jeg vil gerne gøre nogle enkelte bemærkninger til nogle af de ordførerindlæg, der har været. Til fru Dorte Bennedsen vil jeg sige – og det kommer sikkert ikke bag på ret mange – at jeg er meget enig i det, der blev sagt, men jeg vil gerne knytte bemærkninger til det bevillingsmæssige. Der går jo mange historier om, at dommere skal spørge om lov i Justitsministeriet, bare de skal købe en blyant eller udskifte en skrivemaskine, og det kan også godt være – det er endda sikkert rigtigt – at sådan var det tidligere. Men sådan er det ikke længere.

På dette område som på andre områder har domstolene i de senere år gennemgået en væsentlig modernisering og fornyelse. I dag er det sådan, at embederne selv disponerer over ca. 100 mio. kr. af de i alt 250 mio. kr., der årlig anvendes til domstolens drift ud over beløbet til lønninger på godt 700 mio. kr. Som fru Dorte Bennedsen også nævnte, er der pilotprojekter i gang ved adskillige embeder om, hvordan man kan gå videre ad denne vej med at uddelegere mere til domstolens egen administration. Målet er at uddelegere størstedelen af bevillingerne til embederne, også lønsummen, og selvfølgelig også dermed at uddelegere ansvaret, så her er vi helt enige. Vi arbejder i den retning, der peges på, og vi kan også komme videre.

Fru Birthe Rønn Hornbech sagde, at nok var ressortspørgsmål vigtige, men det vigtigste var selvfølgelig borgernes stilling og borgernes retssikkerhed, og det er jo så sandt, som det er sagt. Jeg kan oplyse konkret til fru Birthe Rønn Hornbech, at jeg har bedt Lovafdelingen holde et ekstra øje med de lovspørgsmål, kan man sige, som fru Rønn Hornbech her har rejst, for jeg er meget enig i, at vi skal være opmærksomme på de ting.

Fru Gitte Seeberg var meget klar i sin stillingtagen med hensyn til, hvordan Det Konservative Folkeparti stillede sig til de spørgsmål, der er rejst her. Jeg må sige, at jeg er spændt på at se, hvad Det Konservative Folkeparti vil foreslå konkret, og jeg vil selvfølgelig deltage i en positiv debat.

SF har været inde på lidt bredere emner end andre ordførere, der mest har set på det, selve forespørgslen drejer sig om, nemlig ressortspørgsmål. SF har taget en lang række andre emner op, og jeg skal ikke kommentere dem alle sammen, men jeg vil dog gerne sige noget om to af de spørgsmål, der er rejst.

For det første vedrørende psykiatriloven: Her tror jeg, jeg kan sige, at der i Folketinget er bred

enighed om, at her har Folketinget og dermed også regeringen ikke gjort det godt nok. Der er nogle mennesker i vort samfund, som vi ikke har taget os tilstrækkeligt af, og man har overset nogle af deres problemer, måske fordi det er en mindre gruppe, det har været nemt at overse. Men jeg vil gerne sige, at det er regeringens holdning, at der skal gøres noget på dette felt, og at vi i Justitsministeriet vil medvirke alt, hvad vi kan, for at de mennesker, der er tale om her, skal få det bedre og få det så godt som muligt.

Et andet spørgsmål, som SF rejste, var spørgsmålet om kriminalforsorgen. Jeg tror, jeg vil sammenfatte det kort til at kommentere spørgsmålet om amtsfængsler. Jeg har aldrig hørt om det før, men jeg tror virkelig ikke, det er nogen god idé, og jeg tror bestemt heller ikke, det er nogen realistisk idé. Jeg tror derimod, vi kan gøre meget mere inden for kriminalforsorgen i den retning, som SF peger på. Jeg er helt enig i, at der har været problemer og stadig er problemer i kriminalforsorgen. Det har jo været et område, der i mange år har været lidt stedmoderligt behandlet rent bevillingsmæssigt. Der har været nedskæringer på området, og det kan mærkes.

Jeg tror også, vi skal gøre mere ud af det behandlingsmæssige inden for kriminalforsorgen. Jeg har hørt forslag om, at den skulle ligge i Undervisningsministeriet eller i Socialministeriet, men det skal jeg ikke blande mig i, for det er statsministerens opgave at tage stilling til det. Men jeg vil bare sige, at kriminalforsorgen har på min foranledning nu iværksat et fast samarbejde med Socialministeriet, netop for at løse nogle af de sociale problemer bedre, end det er sket hidtil.

Jeg vil også sige, at den finanslov, vi vedtog sidste år, netop satte penge af til f.eks. udslusning, som blev nævnt fra SF's side, og også satte penge af til at gøre mere ved narkoproblemet. Jeg kan også godt røbe her, nu hvor finansministeren ikke er her, at jeg såmænd gerne så, at der blev sat endnu flere penge af. Men det er jo til syvende og sidst et spørgsmål, vi må se på i en større helhed.

Til hr. Tom Behnke skal jeg blot sige, at Domstolsudvalget også ser på det spørgsmål om bierhverv, som hr. Tom Behnke rejste.

Hr. Søren Søndergaard mente, at det hele kunne gøres op i, at det er overklassen, der dømmer underklassen. Jeg tror nu ikke, det er så enkelt, men jeg vil gerne sige, at det, der

arbejdes med i Domstolsudvalget, jo bl.a. er spørgsmålet om en bredere rekruttering af dommere, som regeringen er helt enig i, og regeringen vil også gerne se på, om den måde, man udvælger dommere på, kan blive bedre. I dag er det faktisk sådan – det synes jeg Folketinget og offentligheden skal vide – at domstolene er selvsupplerende. Det er overhovedet ikke sådan, at regeringen blander sig i, hvem der skal være dommere, men sådan ser det ud, og vi vil gerne have et mere gennemsigtigt system, der også sikrer en bredere rekruttering. Men alt det vil vi tage stilling til, når Domstolsudvalgets betænkning kommer.

Jeg vil også gerne sige til hr. Søren Søndergaard, at med hensyn til, hvem der bliver dømt, er der i den finanslov, som lige er blevet vedtaget, oprettet syv eller otte nye vicesstatsadvokatstillinger, som netop skal tage sig af økonomisk kriminalitet, selskabstømmersagerne. Regeringen og regeringspartierne har nemlig fundet, at der har været sat for få ressourcer af til at gribe ind på det område, for den form for kriminalitet er bestemt også meget, meget alvorlig for et demokratisk samfund. Hvis det økonomiske liv undergraves af økonomisk kriminalitet, må vi naturligvis gribe ind, og vi håber, at vi kan styrke bl.a. Bagmandspolitiet på en sådan måde, at disse sager kan behandles hurtigere og mere effektivt end hidtil.

Jeg skal ikke komme yderligere ind på de spørgsmål, der har været rejst, for det er som sagt noget, vi altid kan diskutere. Jeg har dog lyst til at komme med en enkelt lille bemærkning, nemlig med hensyn til spørgsmålet om politisk indblanding i anklagemyndighedens arbejde. Jeg er fuldstændig enig i, at det er noget, man skal være uhyre varsom med, og jeg håber, det også vil gøre sig gældende, når jeg senere i dag skal i samråd i Erhvervsudvalget, bl.a. vedrørende det spørgsmål.

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg vil gerne ligesom justitsministeren sige tak for en god debat.

Da jeg lyttede til diskussionen om spørgsmålet om, hvilke ressortområder der skal flyttes hvorhen, hæftede jeg mig især ved fru Margrete Aukens og hr. Søren Søndergaards indlæg. Der var adskillige meget konkrete bud, og jeg forstod, at flygtningene skulle flygte videre, for bare at nævne et enkelt eksempel. Da sad jeg og filosoferede lidt over et scenario der i givet fald vil munde ud i – hvis vi skulle gå ind i den

debat her i Folketingssalen – et ganske komplekst puslespil med jævne mellemrum ved nye regeringsdannelser.

Det fører mig frem til den konklusion – og misforstå mig nu ikke, det er ikke en kritisk bemærkning, men mere en konstatering – at der står nogle kloge bestemmelser i § 14 i grundloven. Det er grundlæggende rigtigt – det er jeg ikke ét sekund i tvivl om – at det er kongens prerogativ, som det vist hedder, ved kongelig resolution og efter statsministerens indstilling at afgøre forretningernes fordeling mellem ministrene. Jeg tror, det skal være sådan og skal forblive sådan, og den bestemmelse i grundloven er meget klog og velgennemtænkt.

Jeg vil godt benytte lejligheden til at knytte en kommentar til det, fru Dorte Bennedsen gjorde opmærksom på. Jeg tror, det er vigtigt, at vi skelner mellem problemernes indhold og løsning og de strukturovervejelser, vi gør os. Det er jo rigtigt, som fru Dorte Bennedsen sagde, at Justitsministeriet er i kraft af selve sin opgave og selve sit ressortområde også det sted, hvor ganske mange komplekse problemer samles og skal løses. Det drejer sig om en lang, lang række af fundamentale retsspørgsmål, som vi som enkeltpersoner er dybt interesserede i og optaget af, og som derfor også uomgængeligt og meget naturligt handler om følelser og om grundlæggende retsopfattelser.

Og derfor er der ikke noget mærkeligt eller forkert eller overraskende i, at Justitsministeriet gennem alle årene har været øretavernes holdeplads. Jeg kender et enkelt andet ministerium, der har lignende tendenser, men lad det nu ligge. Jeg tror i hvert fald, det er klogt at lytte til fru Dorte Bennedsens ord om at skelne mellem på den ene side strukturovervejelser og på den anden side selve det forhold, at de grundlæggende retspolitiske spørgsmål helt med rette optager befolkningen i Danmark.

Jeg er meget glad for de bemærkninger, justitsministeren gjorde, og som jo også skal tages som et signal til fru Birthe Rønn Hornbech og fru Anne Baastrup om, at regeringen er dybt optaget af, at der skal gennemføres en række forbedringer på de områder, hvor vi ved, at konkrete menneskeskæbner kommer i klemme. Der skal ikke ét sekund være tvivl om, at det også er regeringens bestræbelser.

Jeg skal kun tilføje – når jeg igen holder mig til strukturen – at jeg synes, fru Gitte Seeberg havde ret i sin argumentation om, at man ikke i praksis kan adskille politi og anklagemyndig-

hed. Der var en række principielle argumenter, og der var også et økonomisk argument, som jeg kan bekræfte, hvis man går ind og analyserer sagen. Jeg tror, at der, når vi gør boet op, er langt, langt stærkere argumenter for at fastholde politi og anklagemyndighed som en helhed end for at adskille dem, og det var jo også det synspunkt, der bar mit eget argument i mit første indlæg.

Må jeg for min part slutte med endnu en gang at sige tak for debatten og knytte en kommentar til det, hr. Bjørn Elmquist havde som sit omdrejningspunkt. Jeg deler hr. Bjørn Elmquists optagethed af de retspolitiske grundprincipper, og jeg deler også optagetheden af, at den debat må pågå og også pågår ikke alene i hr. Bjørn Elmquists parti, men i alle partier her i Folketinget, også i mit eget for den sags skyld. Jeg tror, hr. Bjørn Elmquist har ret i, at vores gamle demokrati naturligvis bestandig må vurderes frit og åbent, og at vi også skal se det som en nødvendighed over for de nye øst- og centraleuropæiske demokratier, der dybest set ikke har mere end 5 år på bagen, nogle af dem endda endnu kortere. De betragter os, og de vurderer vores fordomsfrihed.

Jeg kan måske nævne her i dag – som en opfølgning af hr. Bjørn Elmquists indlæg – den samtale, der blev refereret til. Under mit besøg i Moskva for nylig havde jeg bl.a. lejlighed til at drøfte de mindre landes demokratier og Øst- og Centraleuropa med mine kolleger, Ruslands statsminister Tjernomyrdin og udenrigsminister Primakof. Vi drøftede Europarådets hele rolle og funktion, og som jeg sagde til min statsministerkollega og til udenrigsministeren: Jamen selv et land som Danmark har måttet modtage anbefalinger og har modtaget kritik, og vi har modtaget de ting på en sådan måde, at vi har taget dem til efterretning og har foretaget forandringer i vore systemer. Dette kan ses som et argument over for de nye demokratier om, at når man deltager i et grundlæggende internationalt retssystem – og sådan betragter jeg i virkeligheden Europarådet – forpligter det, selv om man ikke har så konkrete muligheder som i EU. Og vi agter naturligvis også, som hr. Bjørn Elmquist var inde på, at tage det op som en vigtig politisk opgave for os alle sammen og ikke mindst for regeringen.

Jeg var glad for hr. Arne Melchiors meldinger og understregning af, at vi gør klogt i at afvente Domstolsudvalgets endelige rapport. Dernæst vil vi selvfølgelig drage de nødvendige konklusioner.

Som sagt: Tak for debatten. Jeg synes, den har været konstruktiv og åben, og når Domstolsudvalgets rapport foreligger, vil vi som altid være hurtige i vores arbejde med at følge op med fornuftige beslutninger.

Margrete Auken (SF):

Jeg vil bestemt også sige tak. Jeg synes, debatten er gået – det indrømmer jeg blankt – langt bedre, end jeg var blevet advaret om og vel egentlig også havde frygtet.

Jeg vil kommentere statsministerens sidste ord om, at han havde refereret for sine kolleger om at modtage råd og kritik, også fra myndigheder, der ikke rigtig for alvor havde ret til at blande sig, nemlig i dette tilfælde Europarådet. Statsministeren havde sagt, at også i gamle demokratier er det klogt og noget, man bør gøre, at tage imod råd og kritik, og det er sådan set det, vi har prøvet at gøre i dag over for statsministeren.

Jeg deler statsministerens begejstring for grundlovens § 14. Vi skal ikke stå her og flytte rundt på tingene, flytte rundt på områderne. Men når i hvert fald jeg selv og – når det kommer til stykket – tydeligvis mange andre synes, det er godt at overveje det, er det, fordi man næsten ikke kan stille spørgsmålene, uden at folk siger: Hvordan vil du gøre det? Og hvis ikke man tænker med og lytter med, bliver det også svært at komme i tanker om noget nyt, og det tror jeg også det gør for statsministeren.

Jeg hørte godt, at statsministeren sagde her til sidst, at det vil blive alt for dyrt, og jeg ved ikke hvad, hvis man skulle adskille politi og anklagemyndighed. Jeg kunne høre fra starten, at den tanke at gøre det overhovedet ikke havde været fremme hos statsministeren, for det ville nemlig være utrolig bøvel. Jeg beder bare om, at man i forlængelse af de andre retspolitiske ting, som bl.a. statsministeren har understreget, alligevel tager det med og overvejer: Kunne man gavne både politiet og anklagemyndigheden og dermed Justitsministeriet ved at gøre det, var det måske ikke så tosset.

Jeg vil også sige, at jeg deler i og for sig fru Pia Kjærsgaards bekyrning for, at statsministeren og justitsministeren allerede har besluttet sig, næsten før Domstolsudvalget er færdig med sit arbejde. Det har vi jo set tit, og alene af den grund er jeg derfor meget glad for, at vi har haft debatten i dag.

Jeg mener i modsætning til fru Pia Kjærsgaard, at statsministeren rent faktisk har fået

meget klare signaler, i hvert fald om en selvstændiggørelse af domstolene. Der var nogle, der sagde, at man måske ikke behøvede at flytte dem helt væk fra Justitsministeriet, men alle var klar over, at i hvert fald den folkelige diskussion tilsagde, at der skulle ske noget mere end det, der er sket indtil nu med de forbedringer, som også SF har stemt for. Nogle af dem er, som jeg har nævnt tidligere, faktisk også vore egne, men der skal altså ske noget mere.

Jeg synes, at når vi har fået det sagt så tydeligt fra næsten alle partier, som det er blevet sagt i dag, må det fortælle statsministeren, at tankegangen nu må være: Hvordan får vi det mest selvstændige domstolsvæsen? Det er jo det, der er kommet ud af det.

Om man så skal gå så vidt som til at give dommerne lønninger, de kan leve af, som hr. Tom Behnke sagde, kan jo diskuteres. Jeg ved ikke, om hr. Tom Behnke kan huske, at der var en eller anden – jeg kan ikke huske nøjagtigt, hvem det var, så jeg vil ikke nævne nogen navne – som sagde, at hvis nu lønnen kom op på en 800.000 kr., så kunne det jo godt være, at man kunne finde en advokat sådan over de halvtreds, der havde lyst til at trappe lidt ned. Jeg tror, det var sådan en formulering, der blev brugt.

Jeg tror ikke, vi har brug for den type dommere. Vi ville aldrig have råd til at betale dem, der tænker på penge, og vi har heller ikke brug for dem, mener jeg. Altså, mennesker, der er til salg i den rige ende, har vi ikke brug for til så vigtige embeder som domstolenes. Der må de tage den almindelige gode løn, som vi har til folk i høje stillinger i vores system. Jeg går ud fra, at hr. Tom Behnke heller ikke vil begynde at betale de bloddryppende priser, som dem, der er til salg, skal have for at mene, at deres værdighed ikke braser sammen.

Så til de forskellige ordførere. Her vil jeg faktisk meget gerne – og det er altså igen ikke for at genere nogen – takke Venstres ordfører. Jeg synes, det var et spændende indlæg. Man kunne lægge vægten, tonefaldet, lidt forskelligt, men jeg mener faktisk, at fru Birthe Rønn Hornbech satte fingeren lige på det punkt, som vi også er optaget af: Hvordan får vi skabt et Justitsministerium, som har kræfter til, har overskud til, har kompetence til, at tage fat på de meget vigtige opgaver, der er i konflikten mellem borgere og samfund?

Jeg nævnte i min første tale gennemsigtheden, klarheden, og jeg tror, fru Birthe Rønn

Hornbech også havde fat i den ende af det. Sådan er der en række andre sager også. Det ville være fantastisk, hvis vi havde et lovkontor, der var på stikkerne med at sige, når noget gik galt på de her områder. En række af de eksempler, fru Birthe Rønn Hornbech nævnte, mener jeg i hvert fald fortjener en gennemdrøftelse, uden at man helt kan sige, hvor vi skal lande henne. Det ville jeg ikke selv være i stand til at sige nu.

Men jeg synes næsten, at fru Birthe Rønn Hornbechs indlæg var det, der bedst støttede ikke bare behovet for, at domstolene blev selvstændige, men også for, at Justitsministeriet blev et rigtig godt og sjovt ministerium. Jeg kan i øvrigt sige, at når man lufter de tanker, som de fleste af os jo ved oprindeligt stammer fra Per Walsøe, for forskellige jurister, så kan man altså ligefrem se det hoppe i nogle af dem, se, hvordan de tænker: Så ville det blive sjovt at komme i Justitsministeriet. Tænk, hvis de kunne tiltrække folk igen, som er den dér type jurister, som bare er gode jurister, men ret ligeglade med penge og heller ikke er specielt interesserede i magt; så ville vi få et supersted. Jeg tror i øvrigt, at nogle af de embedsmænd, der er der, også ville kunne komme til at virke sådan igen, hvis der blev plads til det.

Så har jeg ikke noget specielt at sige til den konservative ordfører – jeg tror lige, jeg vil sige, at der ikke er nogen af os, der har tænkt på at overføre kriminalforsorgen til Statsministeriet, så statsministeren ville altså ikke risikere at skulle komme i samråd, fordi nogen mener, at der har været nogen på ferietur fra et fængsel. Det er der altså ingen, der har foreslået. Jeg tror slet ikke, vi tænkte os, at man skulle diskutere domstolenes placering under Statsministeriet, og at det skulle være noget, statsministeren kunne komme i samråd på.

Men det er på den anden side noget, der får mig til at sige: Der skal ikke være bånd på, hvad vi i Folketinget kan diskutere. Derfor er det dybt uheldigt, hvis der er institutioner inden for retssystemet, som skal være uafhængige, men som alligevel kan påvirkes af os. Jeg er enig med justitsministeren i, at det da ikke er godt, hvis systemet er åbent for pres, sådan at justitsministeren kan komme under pres til at presse en rigsadvokat til at presse en jeg ved ikke hvad i de her sammenhænge, men det ville da også være forfærdelig sørgeligt, hvis vi ikke kunne diskutere lige, hvad der passer os, i Folketinget. Det gælder da om at gøre systemet så robust, at

man ikke kommer og siger: Fy, skamme sig, det må I ikke snakke om, for så er der en eller anden svag sjæl et eller andet sted, der ikke kan stå distancen.

Det er ikke en kritik af hverken ministeren eller Rigsadvokaten, men af systemet, og det er jo også derfor, systemet er det vigtigste at få til debat her. Vi skal sikre, at systemet er godt. Et godt system er ikke nok – jeg tror, det i høj grad var hr. Søren Søndergaard, der gjorde det lynende klart, at der skal meget mere til end et godt system – men et godt system er en vigtig forudsætning for, at det her kan komme til at virke.

Så vil jeg i øvrigt med hensyn til selve rekrutteringsdiskussionen – for at tage en lille beskedende ende af de store problemer, hr. Søren Søndergaard nævnte, med ind i foretagendet – sige: Kunne det blive lidt mere selvfølgelig, at der f.eks. kom en dommer fra Socialministeriet, for nu at nævne noget helt revolutionerende, som hr. Bjørn Elmquist var inde på, kunne det jo være forrygende i forhold til det, vi nu ser. Men selvfølgelig skulle der jo meget mere ind i det; det er jo en meget større omlægning af hele vores samfund, som hr. Søren Søndergaard her lægger op til. Den deltager vi i SF meget gerne i.

Jeg skal lige se, om der er nogen, jeg ikke har fået svaret på relevante ting. Jeg betragter vores diskussion om domstolene som en god diskussion for statsministeren at have med videre. Der er kommet nogle klare signaler – og de er overhovedet ikke til at tage fejl af – om, at vi vil have et selvstændigt domstolssystem. Hvordan det så skal virke, hvordan det skal laves, det må vi snakke om, og det er der mange bud på rundt omkring.

Der er ingen grund til at mistænkeliggøre hinanden. Jeg vil stadig væk mene, at det er uheldigt at have dem i Justitsministeriet, uanset om man beholder anklagemyndighed og politi dér eller man får min drøm om et Justitsministerium. Altså, det ville genere Justitsministeriet, synes jeg, hvis det kom til at ligge dér, og sådan som det er nu, generer det domstolene; så det skal nok væk.

Men derudover vil jeg bare takke statsministeren for det, jeg hørte som en god åbenhed i forhold til hele den her debat, og jeg tror også, at statsministeren vil sætte pris på den, da vi jo ikke har vedtaget noget. Altså, om vores dagsorden så var blevet vedtaget, så havde den jo ikke bundet statsministeren på et eneste punkt, og slet ikke i forhold til domstolene, for dér

siger den jo kun det med selvstændiggørelsen. Det er et svar både til Fremskridtspartiets ordfører og til Dansk Folkepartis ordfører. Der er ingen bindinger i det, vi har sagt, i forhold til det, der er sagt af alle andre. Hvordan det skal gøres, er ingen af os som sagt færdige med.

Og så nogle ganske få småting: Hr. Tom Behnke nævnte dommernes bijob. Ja, man kan jo godt blive irriteret en gang imellem, når man hører, at hvis folk ringer til Højesteret, så kan de ikke få fat i en eneste efter klokken 2. Om det nu er rigtigt, skal jeg ikke kunne sige, for jeg har ikke prøvet det, men sådan går snakken rundt omkring. Om vi så skal sige, at de må nøjes med at dele aviser ud om morgenen, som én – jeg tror, det var hr. Tom Behnke – foreslog, det er ikke så meget det, men det ville være godt, også af hensyn til sagernes gennemførelse, hvis det var sådan, at vi vidste, at domstolene stort set arbejdede med deres arbejde.

Hele diskussionen om råd og nævn synes jeg, vi må gemme til en anden gang.

Se, nu har jeg fået rødt lys, og det gør ikke spor, fordi jeg vil slutte her og sige tak for en debat, som ikke bare har indfriet mine forventninger, men faktisk mere end det, en rigtig god debat.

Dorte Bennedsen (S):

I sit sidste indlæg brugte fru Margrete Auken igen udtrykket, at dette var en folkelig debat. Det sagde hun også tidligere på dagen i et andet indlæg. Nu skal man jo have lov til at bruge ordene, som man vil, men at kalde denne debat, der primært føres af topjurister, for folkelig, det er i hvert fald en anden brug af ordet end den, jeg er vant til. Jeg synes, at debatten er vigtig, men erkend dog, at den som sagt primært bliver ført af topjurister.

Så en anden bemærkning: Fru Margrete Auken sagde nogle ting, som hun har også været inde på tidligere på dagen, om, at systemet bør kunne stå for pres. Det er jeg meget enig med fru Margrete Auken i. Samtidig siger hun: Jamen Folketinget skal have lov til at debattere alt, hvad det vil. Ja, på sæt og vis, men når SF på den ene side siger, at systemet skal stå for pres, og på den anden side i en konkret sag siger til ministeren: Nu må du osv. og gøre ved og gribe ind, så har jeg kun ét ord for det, og det er dobbeltmoral. Der må være grænser for, hvor mange forskellige synspunkter man har omkring en konkret problemstilling.

Det, der egentlig bragte mig på talerstolen, var, at jeg i første omgang glemte at kommentere dagsordensforslaget. Jeg kan sige, at Socialdemokratiet ikke kan stemme for det, og det hænger sammen med to ting. Den ene, som jeg på et tidligere tidspunkt har vekslet ord om med ordførerne for forslagsstillerne, er, at vi finder, at dette område – også set i lyset af grundlovens bestemmelser – ikke er velegnet som genstand for dagsordenen. Den anden er – det skal jeg ærligt indrømme – at vi er ikke enige i alt, hvad der står i dagsordenen.

Så vi agter at stemme imod dagsordenen.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg vil da godt sige tak både for statsministerens pæne ord om borgernes retssikkerhed og til de tre fra SF og ikke mindst justitsministeren, som også lover skærpet beredskab – det kan vi vel kalde det i politisproget – i Justitsministeriets lovfdeling; men det er ikke tilstrækkeligt.

Derfor vil jeg godt gentage over for statsministeren og justitsministeren, at jeg altså i dag er kommet med nogle konkrete forslag, som jeg synes, man skulle lytte meget til, for jeg får ret alligevel, og så kan man lige så godt selv stille sig i spidsen for det. Det er det, vi har lovfdelingen til.

Der tre ting, jeg lige vil gentage og uddybe:

Afvikling af reguleringen. Det er sådan i dag, at der er så mange love, og de bliver ændret så hurtigt, og der er så mange indgreb, at borgerne ganske enkelt ikke har mulighed for at følge med, og de fatter ikke et klap. Det devaluerer de alvorlige straffebestemmelser i straffeloven, at der snart ikke er en eneste borger i landet, der er i stand til at overholde lovene. Og når man først har overtrådt de små love, så begynder det efterhånden at være fuldstændig ligegyldigt, om man overholder lovene, og så breder der sig en mangel på respekt for den samlede lovgivning i landet, og det kan vi ikke være tjent med.

Dernæst vil jeg bede både justitsministeren og statsministeren om at læse en glimrende artikel, der stod i »Lov & ret« i april sidste år, hvor der er stillet nogle konkrete forslag om ændring i retsplejeloven. Jeg synes, at justitsministeren skulle tage og læse den artikel – som jeg selv har skrevet. Den drejer sig om to fundamentale tilføjelser til den retsplejelov, der er fra 1919.

Lad os nu prøve at tænke på blødersagen. Den afslørede jo på alle måder, hvor vanskeligt det er for en borger at få ret over for staten, og derfor er det, at jeg for længst har foreslået

justitsministeren – og det var altså i »Lov & ret«, april 1995, og nu gør jeg det igen – at vi får en ny bog i retsplejeloven. Nu har tingene udviklet sig til, at staten har en knusende overmagt over for borgeren, hvis vi sammenligner med 1919. Nu laver vi en ny bog i retsplejeloven – efter at der har været behørigt udvalgsarbejde osv., for det er jo ikke let, det her – hvor vi prøver at skelle lidt til strafferetsplejen, til det, der hedder officialmaksimen, og prøver at pålægge det offentlige i højere grad at møde op med beviserne, også selv om de måske skader den offentlige myndighed selv, og også kigger lidt på bevisbyrdereglerne i strafferetsplejen. Kort sagt: Vi skaber en reel ligestilling for de borgere, der anlægger sag mod staten; for i dag har staten jo en knusende overmagt.

Så vil vi også gerne have en anden bog i retsplejeloven, nemlig en drejebog for alle særmyndigheder, hvor de får samme forpligtelser som politiet; det er ikke for meget forlangt.

Det ville jo være utrolig spændende for lovafdelingen, hr. justitsminister, at gøre noget ved det; og jeg skal nok få ret. Hvad ville dog være mere pragtfuldt for juristerne i Justitsministeriet, end at man virkelig kunne se: Her er retssikkerhedens vogtere, ikke bare når det drejer sig om straffelovgivning og retsplejelovgivning, men når det drejer sig over en bank om al særlovgivning. Det er naturligt, at det samles i Justitsministeriet.

Og så skal jeg for en ordens skyld sige, at vi ikke kan stemme for det dagsordensforslag, der er stillet. Jeg er fuldstændig enig med statsministeren i, at det er noget af et puslespil, og det vil også vise sig, når vi nu snart får Uffe Ellemann-regeringen, at det virkelig vil være et puslespil at få fordelt de forretninger mellem ministerierne. Og selvfølgelig er der en grund til, at grundlovens fædre har formuleret grundlovens § 14.

Alt i alt kan jeg lytte mig til, at vi har fået noget medhold – både hos regeringen og hos SF – i, at der er behov for at højne borgernes retssikkerhed. Så jeg vil slutte af med, som H.C. Andersen skrev, og som hr. Søren Søndergaard sagde: »Og det var jo i grunden ikke så galt.«

Bjørn Elmquist (RV):

Ja, det har været ganske spændende at følge denne debat. I starten, et lille stykke inde i debatten – her henviser jeg hverken til statsministerens indlæg eller i og for sig til ordførernes – var jeg lidt bange for, at det, som nogle kaldte hetz-aspektet, ville blive for fremtrædende. Det

forlød jo, at denne debat alene var rejst, fordi der nu var nogle – jeg tror, der blev sagt »fra venstrefløjen« – der, hetzede imod politiet og nu også Justitsministeriet. Jeg synes, vi må fastslå, at denne debat under ingen omstændigheder har bekræftet den påstand, under ingen omstændigheder.

Vi hørte fru Pia Kjærsgaard fra Dansk Folkeparti, som bestemte ikke kan kaldes venstrefløj, have synspunkter, der var tæt på det, som SF var inde på. Vi hørte hr. Tom Behnke fra Fremskridtspartiet tale om de samme behov – som også jeg gjorde på mit partis vegne, og mange andre gjorde – for nytænkning, for at gennemgå disse ting og for at få adskilt domstolene fra den udøvende magt og den lovgivende magt osv. osv.

Så hvis der er nogen, der igen i morgen eller senere i dag siger, at nu gør vi det her, fordi der er nogle af os, der er kritisk indstillet over for politiet og de øvrige retsmyndigheder, så er det noget sludder, som skal tilbagevises, og som intet belæg har. Jeg synes, at så at sige alle – ikke alle, men næsten alle – ordførere har gjort deres for at kunne tilbagevise dette synspunkt.

At vi kan blive klogere herhjemme, det er der jo ingen tvivl om. Statsministeren havde nogle meget konstruktive og – synes jeg også – velanbragte bemærkninger om erfaringerne fra Rusland. Nogle af os med politisk og juridisk baggrund bliver med jævne mellemrum inviteret ud for at hjælpe netop nogle af de nye lande, de nye demokratier, med at udforme nye grundlove, og da må vi jo indrømme, at det er ikke alt i den danske grundlov, som vi har med som positive ting i bagagen.

Lande som USA og Frankrig har jo på disse områder – jeg taler ikke om social velfærd og sådan nogen ting, blandingsøkonomi, men jeg taler om statsstruktur – en meget, meget klarere opdeling af magten på den udøvende, den dømmende og den lovgivende. Og jeg tror, at når nu Domstolsudvalgets betænkning foreligger, kan det være spændende at se, om de har skelet til, hvordan amerikanerne f.eks. har indrettet deres administration og deres udnævnelse af dommerne. Nogle af os har en fornemmelse af det allerede, men jeg synes, det kan være meget relevant.

Og så til allersidst: Dette om domstolenes placering er et lovgivningsanliggende, og derfor er det helt legitimt og nødvendigt, at vi i Folketinget debatterer det. Jeg har også noteret mig statsministerens tilsagn om, at når regeringen

har fundet ud af, hvad den vil, efter at Domstolsudvalgets betænkning foreligger, så vil der blive fremsat lovforslag her i Folketinget, og det bekræfter jo til fulde, at det er et folketingsanliggende.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Da jeg nævnte, at vi var indstillet på, at dommerne kunne få noget mere i løn, således at de kunne leve af den, så var det selvfølgelig mest en humoristisk bemærkning, for jeg er overbevist om, at den løn, de får i dag, er de fuldt ud i stand til at leve af; det er jeg helt sikker på.

Men i det øjeblik, hvor vi siger, at dommerne ikke må have bijob ved siden af deres dommergerning i hvert fald ikke, hvis det er bijob, der har dommerlignende karakter – og her er det jo typisk voldgiftssager, som dommerne beskæftiger sig med – så ved vi jo, at det for en række dommere vil betyde en særdeles kraftig økonomisk lussing, når vi tager den indtjening fra dem. Der er jo nogle dommere, som er meget, meget aktive uden for retten og beskæftiger sig med alt muligt andet end det, som de egentlig er ansat til, med private voldgifter osv. Man kan endda i nogle tilfælde blive lidt i tvivl om, hvordan disse dommere overhovedet får tid til at være dommere, ved siden af at de også står i spidsen for forskellige voldgiftsretter og lign. Så det var mest med hensyn til det.

Men jeg mener fortsat, at i og med vi tager bijobbene fra dommerne ville det også være rimeligt, at vi som et plaster på såret gav en lønforhøjelse. Hvor stor den så skal være, det skal jeg ikke lægge mig fast på her, men jeg er da enig med fru Margrete Auken i, at den ikke skal være bloddryppende stor, som jeg tror, fru Margrete Auken formulerede det.

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Bare en kort bemærkning til fru Birthe Rønn Hornbech: Jeg skal love at læse den artikel igen.

Jeg vil godt komme med en bemærkning med hensyn til blødersagen. Jeg beklager også meget den lange tid, det tog. Jeg vil gerne drøfte retsplejeloven i næste samling med hensyn til, hvordan vi kan stramme op på processtyringen. Der er kommet forslag fra dommerforeninger og fra Advokatrådet. Det må vi se på i samme forbindelse.

Med hensyn til det offentliges hjælp til borgerne: Anklagemyndigheden har forpligtelse til at være objektiv i sin fremlæggelse af sagen. Det er ikke altid, forsvarerne er det, men anklage-

myndigheden har den forpligtelse allerede. Men det kan vi selvfølgelig også drøfte.

Med hensyn til særlovene, så vil jeg sige: Det næste lovforslag, vi skal behandle her i Folketinget, L 201, er vel et udtryk for noget af den tankegang, fru Birthe Rønn Hornbech er inde på: at den slags bestemmelser skal fremgå af straffeloven generelt og ikke så meget af de enkelte særlove.

Margrete Auken (SF):

Først to ting til fru Dorte Bennedsen: Om jeg nu ligefrem brugte ordet »folkelig debat« i anden omgang, ved jeg ikke, men i grunden vil jeg sådan set godt gøre det, fordi eksperter, superdyr, har en meget stor rolle at spille også i det, som derefter bliver til den folkelige debat.

Det kan godt være, at der ikke er ret mange mennesker, der læser DJØF's blad – altså Jurist- og Økonomforbundets blad – og sådan nogle ting, men derefter er der nogle af os andre, der snakker videre om det, det kører i radioen, det kører i aviserne osv. Det er jo en af grundene til, at mange af de tanker, som udtænkes vældig eksklusivt, hurtigt slår igennem. . .

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er utrolig megen støj.

Margrete Auken (SF):

Og den anden ting, det var det, som skulle være SF's dobbeltmoral. Se, nu er det jo sådan, at som systemet er i dag, har justitsministeren meget, meget magt.

Justitsministeren overtrådte ingen regler, da han frafaldt tiltalen mod de 3 betjente efter Ombudsmandens kritik af den fungerende rigsadvokats habilitet. Det gjorde han ikke. Jeg synes, det var betænkeligt, at han ikke overlod det til den i givet fald konstituerede Rigsadvokat, som måtte træde til, når Hjorth havde været inhabil. Men han gjorde det, og det var ikke ulovligt. Og presset på justitsministeren, som det er i dag, til at gøre de her ting er ikke ulovligt.

Så kan man mene, at den sag, som i øjeblikket køres omkring Færøbanken, skal køre sådan. Det vil jeg ikke have nogen mening om; det er jeg ikke inde i. Jeg synes. . . Jamen jeg er ikke inde i det; det kan ikke nytte noget, at fru Dorte Bennedsen ser forkert ud. Men jeg synes, det er en elendighed, at vi pludselig kan føle, at vi skal lægge bånd på os herinde, fordi en rigsadvokat i et system måske ikke er i stand til at modstå et tryk. Det er sådan set det, jeg mener med det.

Og der har vi måske lavet nogle fejl, det tager jeg da gerne på mig; men jeg tror det nu ikke.

Og så lige ganske kort til sidst til hr. Bjørn Elmquist: Jeg deler opfattelsen af, at det her har været en meget, meget god og meget sober debat. Kan vi blive ved på den måde, så er vi jo kommet milevidt frem i forhold til, hvor vi før har været i den retspolitiske debat i det her Folketing. Og kommer der bare det ud af den, så synes jeg, den har været fantastisk. Men derudover mener jeg, vi kan takke for meget mere. Og det er så også en tak til regeringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 37 af Margrete Auken (SF) (se foran) forkastedes, idet 15 (SF og EL) stemte for, 100 (S, V, KF, RV, FP og CD) imod; 3 (DF) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:
8) Første behandling af lovforslag nr. L 201: Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Strafansvar for juridiske personer).
 Af justitsministeren (Bjørn Westh).
 (Fremsat 7/2 96).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Per Kaalund (S):
 Socialdemokratiet finder i lighed med de udtalelser, der ligger fra Straffelovrådet og fra Justitsministeriet, at kollektivt ansvar bør oprettholdes i dansk lovgivning, og det vil sige det, vi i daglig tale benævner selskabsansvar, der i form af bødestraf kan pålægges navnlig erhvervsdrivende selskaber. Hjemmel til dette findes i dag i over 200 særlove, hvilket, som også påpeget af Straffelovrådet, nok er indføjet noget rutinepræget, og der henstilles også til en kritisk efterprøvelse af dette store antal.

Formålet med lovforslaget er dels at indføre nogle generelle bestemmelser i straffeloven om kollektivt ansvar, f.eks. ansvarssubjekter og ansvarsbetingelser, således at der i særlove kan henvises hertil, og dels er det formålet at tydeliggøre, at også lovovertrædelser, der begås af stat og kommuner, omfattes. Hidtil har standardbestemmelserne lydt på, at det kunne dreje sig om aktie-, anparts- og andelsselskaber og lignende. Lovforslaget foreslår, at »og lignende« erstattes med »interessentskaber, foreninger, fonde, boer, kommuner og statslige myndigheder«.

Det kan vi fra Socialdemokratiets side støtte. Der faldt jo som bekendt for nogle år siden en dom i Højesteret om manglende kildeskatteindbetaling fra Farum Kommune, og dér sagde Højesteret, at man ikke kunne sætte en kommune ind under betegnelsen »og lignende«.

Det skal understreges, at når der er tale om stat og kommuner og andre dertil knyttede, gælder det ikke myndighedsudøvelse, men udelukkende offentlig virksomhed, der kan sammenlignes med private virksomheder.

Der indføres også som den tredje del af det kollektivt ansvar for større enkeltmandsvirksomheder, når virksomheden i størrelse og organisation kan sidestilles med et selskab. Her bliver der selvsagt mulighed for fortolkning. Hvad er en stor virksomhed, og hvorledes er den organiseret? Det må derfor være rigtigt, som også anført fra justitsministerens side, at der bliver tale om virksomheder, der klart kan sammenlignes, når der er tale om egentlige selskaber og private enkeltmandsvirksomheder.

Spørgsmålet om det såkaldte objektive individualansvar, dvs. enkeltpersoners ansvar – det kunne være direktører og ledere i virksomheder – for en handling eller en undladelse, der hverken kan tilregnes den pågældende som forsætlig eller som uagtsom, har været overvejet. Straffelovrådet har anbefalet, at disse bestemmelser, der findes i ca. 20 love, bliver ophævet bortset fra medieansvarsloven. Justitsministeren har på sin side anbefalet, at de gældende bestemmelser underkastes en kritisk vurdering, og det kan vi fra Socialdemokratiets side støtte, men vi er indstillet på en grundig drøftelse også af dette forhold i forbindelse med udvalgsbehandlingen.

Vi kan anbefale lovforslaget også under henvisning til, at det udsendes til høring også hos de kommunale organisationer, der ikke blev hørt i første omgang.